

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İKTİSAT FAKÜLTESİ
MEZUNLARI CEMİYETİ
AYLIK YAYIN ORGANI

İKTİSAT DERGİSİ

AĞUSTOS 1973

SAYI 110

CİLT : 18

350 KURUŞ

MERKEZİ : Bursa — Sanayi Bölgesi Telefon : 18500 — 18504
BÜRO : Bursa — Atatürk Caddesi, Ticaret Bankası, İş Han Kat 1
Telefon : 14 489
BÜRO : İstanbul — Unkapanı Atatürk Bulvarı, Manifaturacılar Çarşısı
No. 3501 — 3502 Telefon: 22 35 73 — 27 72 53

Dikkat !

Daha evvel başka yerde basılan yazılara ücret ödenmez. Yazılarda ki fikirler yazarlara aittir. Cemiyetli ve dergiyl sorumlu kılmaz gönderilen yazılar basılsın veya basılmasın lade edilmez.

Reklâm Tarifesi

Ön kapak içi	750,— TL.
İç sahife	500,— TL.
Arka kapak içi	750,— TL.
Arka kapak	1000,— TL.

Cemiyetten

Haberler

Yaz sezonun izin ve tatil havasından çıkarak Cemiyetlerin faal dönemine girmiş bulunuyoruz. İdare heyeti arkadaşlarımız önümüzdeki aylardaki yemek-gezi ve balo gibi eğlence faaliyetleri yanında açık oturum, lokal alımı gibi sosyal faaliyetlerin ön çalışmalarını yaptıklarını belirttiler.

Üzülerek belirtelimki Dergi çalışmaları ve lokal mevzuu ile ilgili arkadaşlarımıza gönderdiğimiz anketlerden arzu ettiğimiz sonuçları alamadık. Neticelerini daha sonra yayınlayacağımız ankete cevaplarınızı ümitle bekliyoruz.

BALO

Geleneksel Fakültemiz kuruluş balosu 14 Aralık 1973 Cuma günü Carlton salonlarında yapılacak. Komitedeki arkadaşlarımız, çalışmaları şimdiden sürdürdükleri ve gecenin güzel geçmesi için her şeyi düşündüklerini belirterek balo biletlerini Cemiyet merkezinden temin edileceğini söylediler.

TURİZM

✕ Turizm komitesi bütün yaz boyu devam eden Motor gezilerini sona erdirdi. Bayramoğlu Tatil Köyüne yapılan «yaza veda» programları çok başarılı geçti.

✕ 1-2 Eylül ve 8-9 Eylül günleri gidilen tatil köyüne ilk gezide 73 ikincide 53 arkadaşımız katıldı.

✕ Yaklaşan Şeker ve Cumhuriyet Bayramında, arkadaşlarımızın yakın ilgi ve teşviki neticesi 4 günlük SORGUN-ALANYA-ANTALYA gezisi tertiplenmiştir.

Gezi boyunca tam pansiyon SORGUN'da kalınacak, denize girilecek, ayrıca Antalya, Alanya yöresindeki Düden Şelâlesi Antalya Müzesi-Perge-Aspendos Antik tiyatroları, Manavgat Şelâlesi, Alanya Kalesi, Damlataş ve İnsiyu mağaraları gezilecektir.

Her akşam danslı eğlence programlarının düzenleneceği gezide arkadaşlarımızın her türlü rahatını temin edecek titiz bir çalışma yapılmıştır.

- ✱ Bayramdan sonrada sık sık hafta sonu gezileri programlanacaktır.
- ✱ İlğilenen arkadaşlarımız 44 04 36, 44 48 63 den daha fazla bilgi alabilirler.

Sevindüğümüz Haberler

- ✱ Fiat Tescil Dairesi fiat uzmanlarından Sabahattin İnceoğulları arkadaşımız Bayan Gülay Özüesen ile nişanlanarak bekârlığa veda etmiştir. Çavuşoğlu Boya Sanayinde yeni görev başlayacağını öğrendiğimiz arkadaşımızı tebrik eder, başarılar dileriz.
- ✱ Hızlı arkadaşlarımızdan İlker Birdal virajı alamayıp, soluğu İnci Hanım'la Evlendirme dairesinde aldı. Mutluluklar dileriz.
- ✱ Karabük Şubemiz Başkanı Sayın Adil Tektunalı ile Bayan Gülay Tektunalı Tenis Dağcılık Klubünde yapılan bir törenle evlendiler. Tebrik eder. Mutluluklar dileriz.
- ✱ İstanbul Sanayi Odası değerli elemanlarından Eyüp Karadayı ve Muhtar Barutçu uzmanlığa terfi etti tebrik eder, muvaffakiyetlerinin devamını bekleriz.
- ✱ Değerli şarapçılarımızdan Mustafa Karlıklı evlenerek ömrünün sonuna yaklaştığını söylemektedir. Yine de biz kendisine camia olarak uzun ömürler dileriz.

Üzüldüğümüz Haberler

- ✱ Sanayi Odası değerli elemanlarından Üluç Özgener'in genç yaşta vefatı Camiamızda büyük üzüntü yarattı, Tanrıdan rahmet kederli Allesine baş sağlığı dileriz.
- ✱ Galatasaray milli kalecilerinden camiamız mezunu Erdoğan Atlioğlu genç yaşta tutulduğu amansız hastalıktan kurtulamıyarak vefat etti. Değerli insan, örnek sporcuya Tanrıdan rahmet dilerken geride kalanların acısını paylaşıyoruz.

İKTİSAT DERGİSİ

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İKTİSAT FAKÜLTESİ
MEZUNLARI CEMİYETİ YAYIN ORGANIDIR

İktisaden zayıf bir millet fakrû sefaletten kurtulmaz; Kuvvetli bir medeniyete, refah ve saadete kavuşamaz; /çtimai ve Siyasi felâketlerden yakasını kurtaramaz.

K. ATATÜRK

CİLT : XVII

SAYI 110

AĞUSTOS 1973

Fiatı : 3.5 T. L.

Yıllık : 42-6 Aylık : 21 TL.

Sahibi : Cemiyet Adına Dr. Cemalettin ÖZABACI

Yazı İşleri Müdürü : Ayhan BERMEK

İdare Yeri : Tünel Galip Dede Cad. No. 48/1

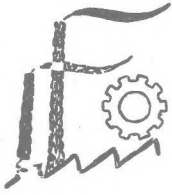
Telefon : 44 04 36 - 49 89 03 - 44 48 63

P. K. 599 Karaköy/İst.

Basıldığı yer : YENİLİK BASIMEVİ

İÇİNDEKİLER

2. Türkiye'de Pamuk ve Sorunları üzerine bir deneme Ahmet ÖZPINAR
10. Rumen Ekonomisi Doç. Dr. Nazif KUYUCUKLU
19. Tüketim mallarının Etiketlenmesi Dündar MURADOĞLU
28. Tüketici yatırımları ve Holding Şirketleri S. Nihat GÜVENAL
32. Yıllık Ücretli İzin İbrahim KAZANCI
36. Bilgi İşlem Sistemlerinde kullanılan Programlama dilleri Dr. Erol EREN
40. Japon Ekonomisinde Çelişmeler Hayrettin DOBRUCALI

Türkiye'de Pamuk ve Sorunları Üzerine Bir Deneme

Ahmet ÖZPINAR

A — TÜRKİYE'NİN TEXTİL SANAYİİ

Türkiye'nin bugün geniş ve güçlü Sanayi kollarından biri de Textil dalıdır. Hızla gelişmekte olan ve artık Dış pazarlarla rahatlıkla rekabet edebilecek bir düzeye gelerek, büyük miktarlarda ihracat

yapan Textil sanayiinin bu gelişmesini, 2 Sanayi ve İşyeri Sayım rakamları ile de ortaya koyabiliriz :

Görüldüğü gibi 13 yılda Textil sanayiinde çalışan ücretlilerde 3 misli bir artış olur iken, Satış rakamında bu oran 10 misli olarak gerçekleşmiştir ve ağırlık Büyük işlet-

TABLO : 1

	1950	1963	Büyük İ.	Küçük İ.
İşyeri Sayısı.	3571	10.908	711	10.197
Çalışan ücretliler sayısı.	62.797	109.011	95.046	13.965
Satış. Bin TL.	589.538	5.082.012	4.139.454	942.558
Satın ve devir alınan. Bin TL.	366.350	3.490.059	2.717.070	772.989

— Kaynak : DİE 1971 İstatistik Yıllığı. —

melerdedir. Pek tabiidir ki bugün için bu gelişme daha da hızlanmış-
tır. Bu cümleden olmak üzere 1963'
de Textil sanayiinin katma değeri
1.481.524 bin TL. iken, beş yıl son-
ra bu rakam 1968'de 2.927.991 bin
TL. olmuştur.

B — TÜRKİYE'NİN PAMUK DURUMU

Sözü edilen Textil dalı içeri-
sinde Pamuklu Dokuma'nın ayrı bir
yeri ve önemi vardır. Zira Pamuklu
Dokuma Sanayii bugün için Türki-
yede güçlü ve kaliteli bir Textil
kolu olmuştur. Ayrıca Dış pazarla-
rın talebi üzerine Türkiye, gerek
Pamuklu dokuma ve gerekse Pa-
muk ipliği konusunda olmak üzere
iki koldan gelişme kaydetmektedir.

Bu sektörün ham maddesi olan
Pamuk'un üretimi ve fiyatları acaba

nasıl bir seyir takip etmektedir?
Kanaatimizce Dar Boğaz bu kısım-
da ortaya çıkmaktadır.

DİE'nin rakamlarına istinaden
Türkiye'nin Pamuk üretim miktar-
ları aşağıdaki gibidir. Bu üretimin
seyrini ve en küçük kareler metodu
ile trendini bularak 1973 ve 1974
yılı için üretim tahmini yapmak
faydalı olacaktır :

Kısa formüller yardımı ile a ve
b katsayılarını bularak Trend denk-
lemine şöylece bulabiliriz :

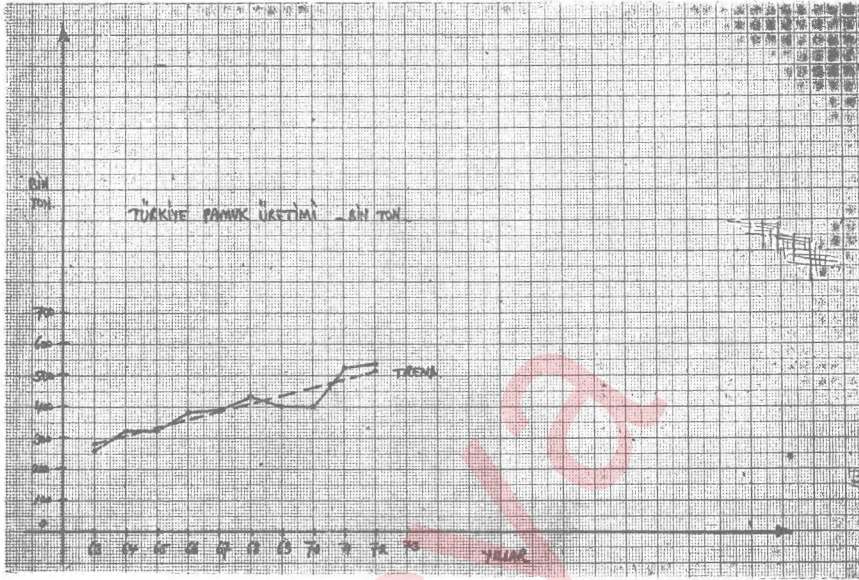
$$Y = 398,90 + 13,38. X$$

Bu durumu aşağıdaki grafik
yardımı ile de görmek kabildir :

Yukarıdaki denkleme X değeri
olarak 1973 yılı için II ve 1974 yılı
için de 13 kıymetleri verilerek şu
üretim rakamlarına ulaşılır :

TABLO : 2

Yıllar	X	Y. Bin ton	X. Y	X ²	Y'
1963	— 9	258	— 2322	81	278,38
1964	— 7	326	— 2282	49	305,14
1965	— 5	325	— 1625	25	331,90
1966	— 3	382	— 1146	9	358,66
1967	— 1	396	— 396	1	385,42
1968	1	435	435	1	412,18
1969	3	400	1200	9	438,94
1970	5	400	2000	25	465,70
1971	7	522	3654	49	492,46
1972	9	544	4896	81	519,22
	0	+ 3988	+ 4414	330	3988,00

GRAFİK : I

1973 : 545,98 Bin Ton

1974 : 527,74 Bin Ton

Zaten içinde bulunduğumuz yıl için Adana ve İzmir Borsaları Pamuk roketmesini Yaklaşık olarak 530 bin ton olarak tahmin etmektedirler.

Hektar başına verim 1960'da 282 Kg/hektar olan pamuk ürünü, 1970'de 759 Kg/hektar verime ulaşmıştır. Bu verim ve üretim rakam-

larının yanısıra, pamuğun fiyat seyri enteresandır.

1963 yılında Adana Standart I. pamuğun borsa fiyatı 4.89 TL. iken, bu rakam 1972 yılında 8,60 TL.'na ulaşarak % 75,86'lık bir artış kaydetmiştir. Benzer durum İzmir Borsası Standart I Pamuk için de 5,29 TL.'dan % 87,71'lik bir artış ile 9,93 TL.'a ulaşarak görülmektedir. Bugün için bu fiyatlar oldukça geridir. Zira bugün söz konusu bu borsalar-

daki Standart I No. lu Pamuk için fiat 24,50 TL.'dir.

Ticaret Bakanlığı Konjonktür ve Yayın Müdürlüğü Toptan Eşya Fiyatları indexinde Dokuma Hammaddeleri ve Yarı Mamulleri için verilen rakamlar ise oldukça ürkütücüdür. Bu verilere istinaden bir önceki metod ile yapacağımız bir hesap denemesi bizi, ileriki yılın fiatı hakkında bir tahmine götürecektir :

Kısa formüller yardımı ile Y Trend denklemi şu şekilde bulunur :

$$Y = 112,54 + 8,98 X + 2,06 X^2.$$

Buradan $X=5$ değeri için 1973 yılı için 208,9 ve aynı şekilde de 1974 yılı içinde 240,6 index rakamlarına ulaşılır. Nitekim 1973 yılının ilk 3 ay ortalaması aynı kaynakta 209,0 olarak tesbit edilmiştir.

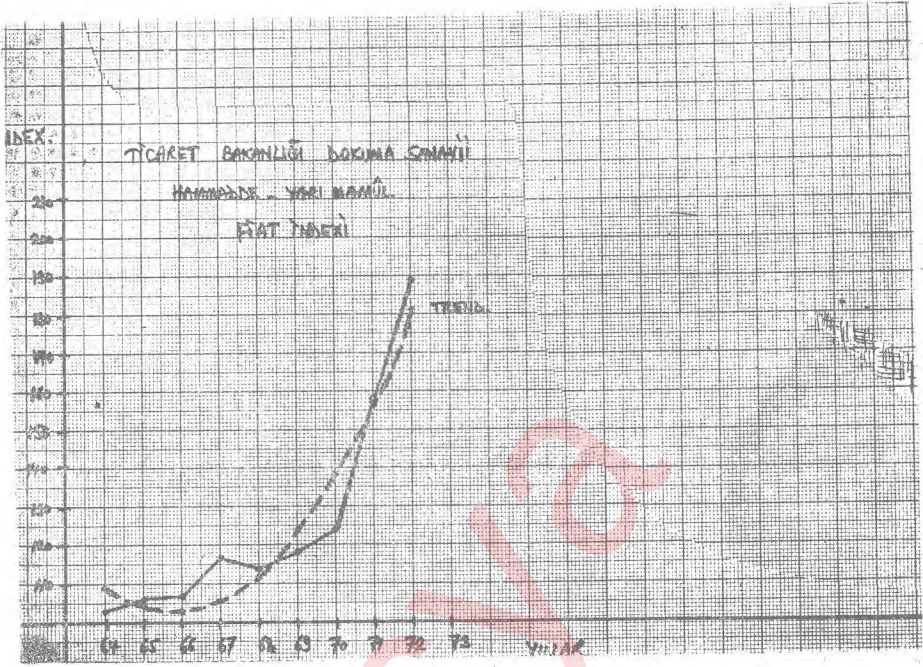
Rakamların ortaya koyduğu bir gerçek vardır: Pamuğun verimliliğinin artması, üretiminin yükselmesine rağmen fiatında hızlı bir artış olarak sonunda mamul mal vasıtası ile tüketiciye in'ikas etmektedir. Nitekim geçtiğimiz günler içerisinde Textil dalında pek çok işletme vardır. Bu yükselme de pek tabii bir ay gibi kısa bir süre dahilinde iki defa mamullerine zam yapmak zorunda kalmıştır.

Bu fiat artışlarına bir yaklaşım olarak ihracata giden ve iç piyasada tüketime kalan pamuk miktarlarına bakmak yerinde olacaktır :

Başlangıçta ve sonuçta stok miktarlarını sıfır varsayarak çıkarılan bu tablodan da görüleceği üzere, Pamuk rekoltesinin yarısından fazlası dış pazarlara ihraç edilmektedir. Bu durum Ödemler bilançosumuz ve döviz stoklarımız açısından

TABLO : 3

Yıllar	X.	Y. index	X. Y	X ² . Y	X ²	X ⁴	Y'
1964	—4	102,5	—410,0	1640,0	16	257	109,6
1965	—3	106,2	—318,6	955,8	9	81	104,1
1966	—2	107,1	—214,2	428,4	4	16	102,8
1967	—1	117,3	—117,3	117,3	1	1	105,6
1968	0	113,6	0	0	0	0	112,5
1969	1	118,1	118,1	118,1	1	1	123,6
1970	2	123,9	247,8	495,6	4	16	138,7
1971	3	158,2	474,6	1423,8	9	81	158,0
1972	4	198,6	758,4	3033,6	16	256	181,4
	0	1136,5	+538,8	8212,6	60	708	1136,3

GRAFİK : II

TABLO : 4

Yıllar	Pamuk Üretimi Bin ton	Pamuk İhracatı Bin ton	İç Piyasaya K. Bin ton
1965	325	194	131
1966	382	260	122
1967	396	248	148
1968	435	255	180
1969	400	245	155
1970	400	261	139
1971	522	350	172
1972	544	344	200
1973	—530—	—260—	—270—

— Kaynak —DİE.

müşbet bir durumdur. Nitekim 1973 yılının ilk 7 ayında yapılan pamuk ihracatı gelir 171.293 \$'dır. Bu rakam 1970 yılı için, 2.015.056 TL'dir.

Pamuk üretiminin bir kısmının ihraç edilmesi durumu ve diğer tesirlerin de etkisi ile Pamuk fiyatları bu şekilde hızlı bir yükselme özelliğine sahiptir. Kaldı ki önümüzdeki yıllarda Pamuk ihracı ile Pamukun tüm üretiminin iç piyasada tüketilmesi alternatif seçimine gidileceği âşikar gibidir.

C — TÜRKİYE'DE TEXTİL SANAYİİNİN GELİŞİMİ.

Bugün Türkiye'deki mevcut Pamuk ipliği ve Dokuma tesislerindeki Pamuk ipliği kapasitesi 1.500.000 iğ civarındadır. DPT. yaptığı çalışmalar neticesinde Türkiye için bu rakamın 5 milyon olmasının optimal olacağını ortaya koydu. Bunun yanı sıra kurulacak iplik tesislerinin de az 50.000 iğ kapasiteli olmalarının prodüktif olacağını tesbit etti.

Türkiyede Textil sanayiinin gelişmesine devletce de büyük önem verildiğinden, bu sektördeki yatırımlar pek çok teşvik tedbirlerinden yararlanabilmektedir. Bu imkânlardan faydalanarak yatırım yapmak yoluna gitmek için müracaat eden faaliyet başlayan pek çok maden Ocak-1973 tarihine kadar Sana-

yi ve Teknoloji Bakanlığına başvurarak gerek yeni yatırım ve gerekse teşvi yatırımları için Teşvik belgeleri alan Pamuklu İplik yatırımlarının iğ olarak miktarı, 194.255 iğ'i bulmaktadır. Bu Teşvik belgelerinin süreleri bir yıldır. Bunların çoğunluğu inşaatlarında oldukça ilerlemiş ve 1974 yılı içerisinde pek çoğu faaliyet başlayacaktır. Söz konusu Pamuk ipliği yatırımlarının iğ sayıları ve illere göre dağılımları şöyledir: «Saife 9»

DPT.'nin hesaplamalarına rağmen bu 53 tesisin, 34 adedi 50.000 iğ'den küçük ve ancak geriye kalan 16 tesis 50.000 ve daha fazla iğ, ancak 3 tesis de 100.000 iğ kapasitelidir.

Bu durumda Türkiye'nin Pamuk ipliği kapasitesi önümüzdeki yıl sonunda, 3,5 milyon iğ rakamına ulaşacaktır.

Türkiye'deki genel Teknolojik seviye Pamuk ipliği makinelerinin randımanlarına göre; bir iğın bir yıl içerisinde çeşitli numaralarda iplik yapmasına rağmen, ortalama olarak tükettiği pamuk miktarı 200 Kg. civarındadır. Bu durumda mevcut tesisler yılda 300.000 Kg. civarında pamuk tüketmektedirler. Yeni tesislerin de ilâvesi ile 3,5 milyon iğ rakamına ulaşıldığında pamuk tüketimi de yılda, 700.000 Kg. rakamına ulaşacaktır. Halbuki 1974 yı-

TABLO : 5

Mart-72, Ocak-73 Tevşik Belgesi alan Pamuk İpliği Projeleri

Sıra No.	İller	İğ sayısı	Tesis sayısı
1	Adana	247.030	6
2	Antalya	125.200	2
3	Balıkesir	50.000	1
4	Bursa	51.696	1
5	Denizli	151.032	4
6	Edirne	205.372	5
7	Elazığ	20.000	1
8	Erzurum	50.416	1
9	Gaziantep	122.744	5
10	İstanbul	64.280	3
11	İzmir	216.896	5
12	Kayseri	137.744	5
13	Kütahya	50.400	1
14	Malatya	50.200	2
15	Maraş	50.344	2
16	Mersin	84.765	2
17	Niğde	50.400	1
18	Sivas	29.520	1
19	Tekirdağ	125.672	3
20	Urfa	25.344	1
21	Uşak	25.200	1
	Toplam	1.934.255	53

İnada tahmini olarak pamuk üretimi 572,74 Bin ton olacaktır. Bu miktarın çeşitli üreticiyi teşvik tedbirleri ile yükseltilmesi gerekmektedir. Ancak pamuk rekoltesinin yükseltilmesi halinde bile, pamuk ihracının tehlikeye girdiği görülmektedir.

D — SONUÇ :

1972 yılının Ekim ayında Standart I. pamuğun Kg. fiyatı 9,30 TL. iken bu rakam Ağustos - 73 sonu itibariyle İzmir'de 24,50 TL. dir. Aynı durum Standart II.'de ise 8,90 TL.'dan 19,00 TL.'a gelerek ortaya çıkmıştır. Türkiye için iyi bir ihra-

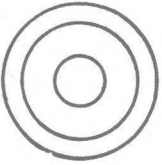
cat kaynağı olan Pamuk, önümüzdeki yıllarda bu olanağını 2 açıdan yitireceği benzetilmektedir.

1. Avrupa'da sanayi ülkelerinin Pamuk ipliği tesislerini bütünü ile sökerek, pamuk ipliği üretimin den vazgeçip, doğrudan pamuk ipliği ithali yoluna gitmeleri,

2. İçeride artan talebin karşılanması amacı ile Pamuk ihracına tahditler konulması.

Böylelikle Pamuk ihracatı dara-

lacak, iç piyasada pamuk alımı ve fiyatları rahatlayacak fakat pamuk ihracat dövizleri kaybedilecektir. Buna mukabil Türkiye için yeni bir dış pazar ortaya çıkmaktadır. Pamuk ipliği piyasası. Böylece Türkiye, yerinde alınacak tedbirler yardımı ile pek yakında Pamuk ihracatçısı du-ihracatçısı durumuna gelecektir. Pek tabii bu ihracatı pamuklu durumundan çıkararak, pamuk ipliği kumada destekleyecektir. Neticede Türkiye'nin hammadde yerine mamul ihracat miktarı artacaktır.

Rumen Ekonomisi

Doç. Dr. Nazif KUYUCUKLU

Son yıllarda gerek dahil olduğu blok ve Gomecon, gerek diğer uluslararası kuruluşlar içinde, Romanya sesini daha güçlü bir biçimde duyurmaya çalışmaktadır. Bu ülke, Comecon ve bunun dışındaki sosyalist ülkelerden başka, diğer ülkelerle de ekonomik ilişkilerini geliştirme çabasındadır. Arada bir, sosyalist blokta bazı eleştirilerle ortaya çıkması, batılılarca batıya dönüş olarak nitelendirilmişse de, kurmuş olduğu ekonomik yapıyı sürdürmekte, ülke yararına gördüğü ekonomik ilişkileri sistem farkı gözetmeden, tüm ülkelerle geliştirmektedir.

Yurdumuzla olan ekonomik

ilişkilerde de önemli gelişmeler görülmekte, özellikle Romanya'dan yapılan ithalâtımızda dikkate değer artışlar olmaktadır. Nitekim, 1965-1970 döneminde buraya yapılan ihracat, yıllara göre bazı dalgalanmalar göstererek 100'den 131'e çıktı-ğı halde, ithalât 100'den 244'e yükselmiştir (1). Bu oranlar, aynı dönemde Doğu Avrupa ülkelerine yapılan ihracat ve ithalât nisbetlerinin (ihracat 100'den 110'a, ithalât 100'den 224'e çıkmıştır) oldukça üstündedir. Gerçi Romanya ile olan ticari mubadele hacmi, toplam dış ticaret hacmimizde çok küçük bir yer tutmaktadır. Bununla birlikte sözü edilen dönemde toplam ih-

racatımızın 100'den 115'e, ithalâtın da 100'den 184'e yükselmiş olduğuna ve ithal edilen malların kompozisyonuna dikkat edilirse, bu gelişmenin önemi daha açık olarak ortaya çıkar. Ekonomik ilişkilerde 1970'ten buyana dikkati çeken bazı gelişmeler olmaktadır. Nitekim Nisan 1973'te yürürlüğe giren protokole göre, iki ülke ticari mubadelelerde Klearing'ten vazgeçerek serbest döviz esasına geçmişlerdir. Bu durumda, günümüzde yirmi milyon Dolar civarında olan ticari ilişkilerimizin daha hızlı olarak gelişmesi umulmaktadır. Ayrıca Romanya, yurdumuzda bazı alanlarda ortak yatırım yapmayı önermektedir (2).

İki ülke arasında, ekonomik ilişkilerin gelişme eğilimi karşısında, Romen ekonomisine bir göz atmakta yarar vardır. Ancak, elimizde bu konuda yeteri kadar veri bulunmamaktadır. Bu itibarla durumu, elverdiği nisbette ve ana çizgilerle yansıtmaya çalışacağız. Yazıda sadece Endüstri ve Tarım Kesimleri üzerinde durulacaktır.

SANAYİ: Romen Sanayii II. ci Dünya Savaşından önce ekonominin ikinci plânda bir sektörü durumunda olup örneğin 1938'de en yüksek bir düzeye eriştiği zamanda bile, milli gelirin üçte birini teşkil etmiştir (3). Gerçi, bu oran batıdaki millî gelir hesaplarıyla önem-

li bir orandır. Fakat, Sosyalist ülkelerde sadece mal üreten sektörlerin ve bunlarla ilgili bazı hizmetlerin buraya ithal edildiği dikkate alınırsa, yukarıdaki oranın düşüklüğü ortaya çıkar. Sözü edilen dönemde makina imalâtı ve metal işleme sanayileri, toplam sınai üretimin sadece % 10.2'sini teşkil etmiş olup diğer zaruri tehzizatın % 90 kadarı ithal edilmiştir. Bu yıllarda Romanya, diğer azgelişmiş ülkelerdeki gibi, tarımsal ve endüstri için ilkel maddeler ihraç eden bir ülke durumundadır.

Hemen belirtmek gerekirken, II. ci Dünya Savaşı Romen kapital stokunda önemli yıkıntılar yapmıştır. Bunun rakkamlarla ifadesi, çeşitli kaynaklara göre farklı olmakla birlikte, 1938 milli gelirinin % 11 ilâ 40'ı arasında değişmektedir (4).

1944-1948 dönemi ekonominin yeniden eski haline getirilmesi dönemi olmuş, ancak, genellikle, 1938 rakkamlarına erişilememiştir. Endüstride ilk gelişme hareketi 1948'i izleyen yıllarda, 1947'de enflasyonu durdurmak amacıyla yapılan para reformundan sonra başlamış, o yıllarda ihracata imkân veren tarımsal üretim artışları ve savaş tazminatının yarıya indirilmesi gibi faktörler bunu güçlendirmiştir.

1948'de endüstrinin tüm altkesimlerinde devletleştirme hareketi

başlamış, petrol, metalürji, banka ve sigortacılık bu kapsam içine girmiştir. Bu hareketle ekonomide merkeziyetçilik ve ilk olarak Devlet Plânlama Komisyonu doğmuş, 1949 ve 1950 yıllarında birer yıllık plânlar kabul edilerek 1951'de yürürlüğe giren I. ci Beş Yıllık Plân uygulamasının hazırlığını teşkil etmişlerdir.

I. ci Beş Yıllık Plândan sonra da ekonomi ve bu arada sanayi Beşer Yıllık plânlarla yönetilmiştir. Şu anda da, 1971-1975 yıllarını kapsayan plân yürürlükte bulunmaktadır. Bütün plânlar dönemince, yatırımlarda sanayie öncelik verilmiş, eski teknoloji ile çalışan bazı altkollar modernize edilip yeni kapasiteler yaratılırken, o ana kadar mevcut olmayan bazı yeni altkollar da kurulmuştur. Örneğin, 1966-1970 dönemini kapsayan geçen Beş Yıllık Plân döneminde Elektronik sanayi kolu kurularak, önemli ölçüde geliştirilmiştir.

Yatırımlarda sanayie öncelik verilmesini şu veriler kanıtlamaktadır. 1949 ve 1950 yıllarındaki plânlarda toplam yatırımlar içinde endüstrinin payı ortalama % 51.3 olmuş (5), diğer beşer yıllık plân dönemlerinde de bu yüksek oran sürdürülmüş ve 1966-1970'te de % 52.6 olarak gerçekleştirilmiştir (6).

Sanayi kesimi içinde ağırlık da ağır sanayie verilmiş ve böylece sağlam bir ekonomik baz yaratılmak istenmiştir. Ağır sanayi yatırımlarının toplam yatırımlar içindeki payı, ilk birer yıllık plânlar döneminde % 40.1, 1966-1970 döneminde % 44.8 olmuştur (7). Bu altkollar arasında enerji, demir-çelik, makina-metal üretimi, kimya sanayii gibileri yatırımların en fazla yapıldığı alanlardır. Özellikle, elektrik üretimine plânlarda müstesna bir yer verilmiş, 1950'de daha on yıllık bir elektrifikasyon plânı yapılarak ülke yedi bölgeye ayrılmıştır. Zaman süreci içinde kuruluşlarda bazı değişiklikler meydana gelmişse de, önemli başarılar sağlanmıştır.

Romen kaynaklarına göre, çeşitli yıllarda toplam sanayide ve altkollarda oransal büyüme ve yıllık gelişme hızı aşağıdaki gibidir:

Görülüyorki, toplam sanayiide 1950-1968 arası yıllık büyüme hızı % 13.1 olmuştur. Yukarda işaret edildiği gibi, Romenler enerji üretimine büyük bir önem vererek ekonomide sağlam bir üretim bazı yaratmışlardır. Aynı titizliği ağır sanayiide, metalürjide göstermişlerdir.

1971-1975 dönemi Beş Yıllık Plânlarında da Makina, Elektroteknik ve Elektronik sanayilerine ağır

Sınai Üretim İndeksi

1950 — 100

	1955	1960	1965	1967	1968	Yıllık büyüme hızı % (1951-1968)
Top. Sanayi	202	340	649	821	957	13.1
Elektrik	233	424	11 katı	16 katı	18 katı	17.4
Kömür	187	269	396	440	468	8.9
Kok	174	19 katı	27 katı	28 katı	29 katı	20.5
Petrol	196	265	382	414	436	8.5
Tabii gaz	203	368	860	10 katı	11 katı	14.4
Metalürji	153	378	656	830	965	13.4
Kimya Sanayii	293	658	21 katı	31 katı	36 katı	22.0

Kaynak : Statistical Pocket Book of the S. R. Romania, sh. 82. Central Statistical Board, 1969.

Bazı Sanayi Kolları Üretimi

	1950	1960	1970
Elektrik	2.113.000.000 KWs	7.950.000.000 K.	35.088.000.000 KWs.
Kömür	3.893.000 Ton	8.163.000 Ton	22.835.000 Ton
Ham petrol	5.047.000 Ton	11.500.000 Ton	13.377.000 Ton
Çelik	555.000 Ton	1.806.000 Ton	6.517.000 Ton
Traktör	3.469 Adet	17.102 Adet	29.287 Adet
Kim. gübre	600 Ton	71.000 Ton	895.000 Ton
Çimento	1.028.000 Ton	3.054.000 Ton	8.127.000 Ton
T.V.	—	—	280.000 Adet
Buzdolabı	—	11.000 Adet	135.000 Adet

Kaynak : Teofil Balaj, Romania, The Land and the People, sh. 108-109. Meridiane Publishing Hause, Bucharest, 1972.

lık vermektedirler. Buna göre, makina üretiminde yıllık % 12.5-15, Elektroteknikte % 15-17, Elektronik sanayiinde de % 17-19'luk büyüme hızını öngörmektedirler.

Somut rakkamlar olarak da, 1950-1970 döneminde bazı sanayi kollarında üretim şöyledir:

1950 ile 1970 yılları üretimleri rakkam olarak karşılaştırıldığında Romen sanayiindeki gelişme daha iyi anlaşılmaktadır. Elektrikte iki milyar kws. ten 35 milyar küsura, kömürde 4 milyon tondan 23 milyon tona, çelikte de yarım milyondan 6.5 milyon tona yükseliş çok

başarılı bir gelişmedir. Kişi başına düşen elektriğin 1.750 kws. çeliğin de 326 kg. olması Romanyanın ekonomik yönden hızla geliştiğini ortaya koymaktadır. Kaldığı, bu rakamların günümüzde daha da yüksek olması gerekmektedir.

Halen uygulama alanındaki plân sonunda sınai üretimde erişmeyi amaçladıkları bazı hedefler vardır. Buna göre plân dönemi sonunda, yani 1975'te çelik üretiminde 10-10.5 Tonluk üretime, kömürde 36-38 milyon tona, elektrikte 55-57 milyar kws.'e, tabii gazda 22-24 milyar metre kübe, kimyevi gübrede 2.2-2.4 milyon tonluk üretim düzeyine erişmeyi öngörmektedirler (9). Bu plân döneminde, makina ve elektronik sanayiilerinde belirli üretim artışları ve kalite ıslahı plânlanmış, bunun için gerekli ara maların kalitesinin yüksek tutulmasına, bu arad takım çelikleri üretimine ve yukardaki plân hedeflerine ulaşabilmek için de, jeolojik prospeksiyonlara büyük bir önem verilmiştir. 1971-1975 plân döneminde sanayii, yıllık % 8.5-9.5 bir hızla büyüyecek, 1975 sınai ürümi 1970'e oranla % 50 - 57 artmış olacaktır (10).

İnşaatı da kattığımızda sınai üretim 1970'te sosyal hasılanın % 75.1'ini, Milli gelirin de % 70.1'ini teşkil etmiş (11), endüstri kesimi, yine inşaat burada mütalâa edildi-

ği takdirde, faal nüfusun 1950'de % 14.2'sini bünyesinde toplarken, 1970'te bu oran % 30'a çıkmıştır (12).

Perspektif plânlara göre de, örneğin 1971-1980 döneminde sanayileşmeye hızla devam edilerek bu kesimin ekonomi ve milli gelir bakımından liderlik niteliği koruncak, kapital birikimine büyük bir önem verilerek maddi ve teknik baz genişletilecektir. Ayrıca, üretim süreçlerinde ıslahat yapılarak işçi verimliliğinin artmasına, bu arada işçi kalifikasyonuna önem verilecektir (13).

TARIM : Tarım kesimi oransal payını giderek küçültmekle birlikte, Romen ekonomisinde önemini devam ettirmektedir. Nitekim, 1938'de tarım milli gelirin % 38.5'ini teşkil ederken, 1970'te bu pay % 19.9'a düşmüştür (14). Bununla birlikte, bugünkü payla bile üretim bakımından önemli bir sektör durumundadır ve faal nüfusun halâ % 49'unu yapısında barındırmaktadır.

Romanyanın tarımsal alanları 14.324.900 Ha olup bunnu % 65.2'si (yani 9.733.400 Ha) tarla tarımında, % 29,6'sı mer'a ve çayır, % 5.2'si de bağ-bahçe olarak kullanılmaktadır (15). Tarımsal toprakların % 65.2 gibi büyük bir oranının tarla tarımına uygun olmasıyla Romanya şanslı bir ülkedir. Tarla ta-

rimında kullanılan bu 9.7 milyon ha'nın da % 66.1'i tahıl üretimine (bunun % 25.6'sı buğday, % 35.1'i de mısıra ayrılmıştır) % 11'i sinai bitkilere tahsis edilmiştir. Sözü edilen bu topraklar üzerinde halen 4.655 Tarımsal Üretim Kooperatifi, 359 birim de Devlet Tarım İşletmesi -ki Devlet Tar. İşl. nin kapsadığı toplam alanlar 2.112.100 Ha'dır-faaliyettedir (16). Bunların dışında çok küçük bir oran teşkil eden bir miktar da, çiftçilerin özel mülkiyetinde bulunmaktadır. Bunlar daha çok Kooperatif veya Devlet İşletmesi olarak işletilmesi adeta olanak dışı bulunan dağ köylerindedir.

Tarımsal Üretim Kooperatifleri ve Devlet Tarım İşletmeleri cemaset bakımından zaman içinde değişmiş ve büyümüşlerdir. 1968'de Devlet Tarım İşletmelerinde çalışanların miktarı 276.800 kişi, Tarımsal Üretim Kooperatiflerinde ise 3.452.300 ailedir (17).

Devlet Tarım İşletmelerinin on'un üstünde olduğu idari bölgeler, tarıma uygun toprakların bulunduğu Arad, Braila, Cluj, Köstence, Dolj, Galatsi, Yalomitsa, İlfov, Mureş, Prahov, Sibiu, Deliorman, Timiş, Tulcea ve Vaslui bölgeleridir (18). Aynı bölgelerde Kooperatifler de mevcuttur ve Kooperatiflerin işledikleri alanlar, Devlet İşletmelerine oranla daha geniştir.

Bu kuruluşların Makina ihtiyacı, diğer benzer ülkelerdeki gibi, Devletçe kurulmuş ve miktarı 290 civarında bulunan Tarım Makina Parkları'nca (S.M.A.) karşılanmaktadır. 1971'de tarımda 114.000'lik bir traktör parkı, 48.000 Biçer-Döver, 50.000 mekanik ekim makinesi mevcut olmuştur (19). Makina parkları da, tarımsal işletmelerin dağılışına paralellik göstermektedir.

Tarımda üretim ve verimliliği arttırmak bakımından teknik bir kadro yaratılmış, 1970'te bunun miktarı 47.000'e ulaşmıştır. Bunun 14.500'ü Ziraat mühendisi, 7.000'i Veteriner ve Zooteknisyen, 2.200'ü Mühendis-mekanizatör, diğerleri de, orta öğrenimli teknik elemanlardır.

Plânlı dönemin başlarında, tarımın ülke ekonomisindeki yerinin şimdikine nazaran daha düşük olmasına rağmen, toplam yatırımlardaki payı nisbeten düşük kalmıştır. Nitekim bu oranlar, Orman altkesimiyle birlikte 1950'de % 11.6, 1960'ta 20.7.1970'te de % 17.1'dir (20). Oranlarda zaman içinde bir artış ve dalgalanma meydana gelmişse de, bazı yıllar plânda öngörülenin altında kalmış, örneğin 1970 uygulaması % 15.9 olarak gerçekleşmiştir.

Tarımsal üretim, çeşitli yıllarda aşağıda indeksteki gibi bir gelişme göstermiştir:

Tarımsal Üretim İndeksi
1950 — 100

	1955	1960	1965	1970
Toplam Üretim	162	171	193	212
Bitkisel Üret.	182	182	205	209
Hayvansal Üret.	131	153	173	213

Kaynak : Teofil Balaj, Romania, The Land and the People, sh. 116. Meridiane Publishing Hause, Bucharest, 1972.

İndekse göre, tarımsal üretimdeki gelişmenin pek tatmin edici olmadığı anlaşılmaktadır. Gerçi, tarımda verimi, sanayie nazaran belirli bir dereceye kadar arttırmak mümkünse de, gerek toplam yatırımlardan küçük bir kısmının tarı-

ma ayrılmış olması, gerek büyük çabaların daha çok ekonominin diğer kesimlerine dönük olması, tarımsal üretimin mümkün olanın altında kalmasını doğurmuştur.

Mutlak rakamlarla da, bazı altkollarda üretim şöyle olmuştur:

Bazı alkollarda Üretim miktarları (ton olarak)

	1948-952	1961.965	1970
Top. Tahıl Üret.	5.813.000	10.888.000	12.061.000
Buğday	2.778.000	4.321.000	4.117.000
Mısır	2.495.000	5.853.000	7.100.000
Şeker pancarı	888.000	2.867.000	3.783.000
Et üretimi	143.000	277.000	380.000

Kaynak : Production Yearbook 1970 F.A.O. - 1971.

Romanya tarımsal üretimini arttırma yönünde çeşitli tedbirler almaktadır. Bunlar, geçen plân döneminde başlayarak şimdiki plân da yoğunlaştırılmıştır. Bir kere, 1966-970 döneminde (Craiova, Tîrgu, Mureş, Turnu Magurele vb.) kimyevi gübre sanayiine yapılan yatırımlar yeni plân döneminde de devam etmektedir. 1975'te toplam gübre üretiminin iki milyon tonu aşması ve Ha'a 180-190 kg. gübre

kullanımına erişilmesi öngörülmektedir.

Aynı yıl sulama sisteminde de 2.2-2.5 milyon ha.a çıkılması amaçlanmaktadır (21). 1971-1975 döneminde tarımda % 5-5.5'luk yıllık büyüme hızı öngörülmektedir (22). Bu dönemde üretim, 1966-1970'e göre % 28-31, hayvansal üretim de % 25-28 fazla olacaktır. Tahıl üretiminin 1975'te 17.5-18,5 milyon tona erişmesi plânlanmıştır.

Yine, halen uygulanmakta olan plân döneminde tarımsal üretimin bölgeseleştirilmesi üzerinde durulmakta, böylece toprak ve iklim, ekonomik ve sosyal koşullar dikkate alınmak suretiyle üretim en uygun alanlarda yapılacaktır.

Hayvansal üretimi arttırma bakımında da, kurulmuş bulunan Hayvancılık işletmelerinin (Ferma) genişletilmesi, süt üretiminde spesyalizasyona gidilmesi, domuz ve tavukçuluk işletmelerinin geliştirilmesine çalışılmaktadır.

Sonuç olarak, özetleyerek denilebilirki, önceleri bir tarım ülkesi olarak bilinen Romanya, 1950'lerden buyana Beşer Yıllık Plânlarla sanayiye öncelik vererek yatırımların yarısını bu kesime yapmak su-

retiyle, 1950-1968 arasında sanai üretimde ortalama % 13.1'lik yıllık bir büyüme hızı elde etmiş ve bir sanayi ülkesi olmuştur. 1966-1970 döneminde Elektronik gibi yeni altkolları kurarak geliştirme imkânı bulmuş, 1971-1975 plân döneminde de bunların kalite islahına, verimliliğin arttırılması gibi rasyonalizasyon tedbirlerine dikkat ederek endüstrisini geliştirmeye çalışmaktadır.

Tarımda ise, aynı gelişme sağlanamamıştır. Ancak, bundan önceki plân döneminden itibaren tarıma daha büyük önem verilmeye başlanmış, üretimde artışlar sağlanabilmek için yatırım fonları arttırılarak makineleşme ve kalifiye işgücü yaratma yönünde önemli adımlar atılmıştır.

(1) Türkiye İstatistik Yıllığı, 1971, sh. 340-341 D.İ.E., Ankara-1972.

(2) Milliyet Gazetesi, 24 Mart 1973, sh. 9.

(3) Teofil Balaj, Romania, The Land and the People, sh. 87. Meridiane Publishing Hause, Bucharest-1972.

(4) John Michael Montias, Economic Development in, Communist Rumania, sh 17. The M.I.T. Press (Mass. Ins. of Technology) - 1967.

(5) Robert Lee Wolf, The Balkans in Our Time, sh. 508. Harward University Press, Cambridge, Mass. - 1956.

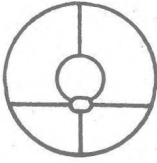
(6) Leonte Tismaneanu-Rolica Zaharia, La Roumanie Contemporaine, sh. 47. Edition Meridiane, Bucharest-1972.

(7) Opcit. Romania sh. 105.

(8) İbid.

(9) İnformatsiyonniy Bülleten, 7, Buharest1969, sh. 82-92.

- (10) Ibid. sh. 80.
- (11) Opcit. La Roumanie Contemp.
- (12) Opcit. Romania, sh. 25.
- (13) Opcit. Inf. Bül. sh. 74-77.
- (14) Opcit. La Roumanie Contemp. sh. 46.
- (15) Opcit. Romania, sh. 117.
- (16) Opcit. La Roumanie Contemp. sh. 65.
- (17) Statistical Pocket Book, of the S. R. Romania 1969 sh. 143.
- (18) Ibid. 144-145.
- (19) Opcit. La Roumanie Contemp. sh. 66.
- (20) Ibid. 47.
- (21) Opcit. Inform. Bül. sh. 101.
- (22) Ibid. 79.

Tüketim Mallarının Etiketlenmesi (*)

Çeviren: Dündar MURADOĞLU

Zorunlu Etiketleme:

Bazı maddeler için özgül haber almaları mecburi kılan kanuni hükümlerin sonucu olarak OCDE ülkelerinde zorunlu etiketleme işi, çeşitli nedenler dolayısıyla tesis edilmiştir: Tüketiciyi sağlık ve güvenlik bakımından korumak, onu yanıltıcı bilgilere karşı himaye etmek ve ona, kendisine sunulan, adeden gittikçe artmakta olan ve daha karmaşık bir hal alan ürünler arasında daha rasyonel bir seçim yapabilmesi için kesin bir bilgi vermeği sağlamak. Fakat bütün üye memle-

ketler aynı cins mamulleri zorunlu etiketleme kurallarına tâbi tutmamaktadırlar.

Genellikle mecburi etiketleme, bilhassa kayıtsız ve şartsız yasaklanması güç olan tehlikeli ürünler söz konusu olduğunda, sağlık ve güvenlik bakımından bir ikaz, bir bilgi verme veya aydınlatma tevhit etmektedir. O aynı zamanda, bahis mevzuu olan mamullerin ağırlığı, hacmi, adedi ve bileşimi hususlarında da esaslı malûmat vermektedir. Bazı OCDE ülkelerinde, ürünün satış fiyatının, ambalajı yapının, imal edenin veya dağıtıcının isim ve adresinin ve ayrıca mamulün menşeinin de etiket üzerinde

(*) «l'Observateur de l'OCDE» Dergisinden alınmıştır.

yazılı bulunması zorunluğu vardır.

Bu etiketleme tüketicilere, tükükle amaçlanan ve memlekette, ister ithal edilmiş, ister mahalli olarak imal edilmiş bulunsun, satılan bütün mamullere uygulanan açık, kesin ve yeknesak bir bilgi temin etmenin faydasını göstermektedir; sonuç olarak cezai müeyyideler mevzuatla öngörülen etiketleme kurallarına uymayan imalâtçılara karşı tüketiciyi himaye etmektedir.

Ancak etiketleme mecburiyeti bazı sakıncalar da arz edebilir. Şöyle ki o, buna başkalarının uymasını zorunlu kılan kamu idareleri için olduğu kadar ve bu harcamaların bir kısmı netice itibariyle tüketiciye yansımış bulunsa bile, imalâtçılar ve perakendeciler bakımından munzam masraflar tevhit etmektedir. Ayrıca, muhtelif memleketlerdeki etiketleme mecburiyetini düzenleyen koşullar arasındaki farklılıkların uluslararası ticari mübadeleler üzerinde gayri müsait tesirleri olabilir ve bu etkiler tüketicinin uluslararası rekabetten elde ettiği kârları tehlikeye koyabilir. İşte bundan dolayıdır ki OCDE'nin tüketiciler hakkındaki politikasıyla ilgili Komite, bu şartların ahenkleştirilmesini çabuklaştırmak için Üye Hükümetlere tavsiye olunan elverişli davranışın incelenmesini önermektedir.

Zorunlu Olmayan Etiketleme:

Genel olarak ihtiyari etiketleme sistemleri, OCDE'nin raporunda, iki büyük sınıf halinde tasnif edilmişlerdir:

— Sistemli Etiketleme.

Haber alma ile ilgili etiketleme sistemleri uzman kuruluşlar tarafından (ki bunların ekserisi kısmın kamu idarelerince finanse edilmektedirler) tesis olunmuştur; bunların başlıca görevleri mamullerin bileşim ve özellikleri hakkında bilgi vermektir. Bu sistemlerin Almanya'da, Danimarkada, Finlandiyada, Norveçte, Hollandada (bu ülkede kısa bir süreden beri bir program uygulanmağa başlanmıştır) ve İsveçte olduğu kadar halen aynı türde bir sistemin yerleştirilmekte bulunduğu Fransada da çok büyük bir önem vardır. «VDN» (ürünlerin etiketlenmesini yapan İsveç kurumunun rümuza) tarafından İsveçte kullanılan etiket, doğrusu bu alanda ihdas olunan etiketin ilki olarak nazarı itibara alınabilir; bu çok fazla istimal edilmektedir; her yıl İsveçte bir milyar adet eşyanın VDN etiketiyle satıldığı tahmin olunmaktadır. İngilterede, Hükümetin desteklediği bir Tüketici Kurulu «Tag» tarafından genel bir etiketleme sistemi uygulanmış, fakat bilâhère Hükümetin Kurul'u lâğvetmek kararı neticesinde terkedilmiştir.

Rapor göstermektedir ki haber alma ile ilgili etiketleme sistemleri, tüketicilerin lehine tatbik edildikleri, açık ve bir ilkeye bağlı olarak bilgi verdikleri, malûmatın doğruluğunu tekeffül etmek için gerekli hükümlerin mevcut bulunması, sistemlerin, özellikle zorunlu etiketleme sisteminin izlediği amaçların gerçekleştirilmemiş olması ve nihayet geniş ölçüde ve istenilerek uygulanmış bulunması halinde yararlı olmaktadır. Mevcut bütün sistemler bu koşullara cevap verememektedirler. Bununla beraber rapor, bilhassa doğru bir haber almanın kaidelerin tayin etmek için bazı özel güçlüklerle karşılaşıldığında veya verilen bilgilerin **sahih** olduğunu doğrulayabilen deneysel yöntemleri yerleştirmek için bunlardan bir kısmının, **tüketicinin** en iyi haber almasını fazlasıyla sağlamış olduklarını tahmin etmektedir.

Raporda kaydedilen ve belirli bir amaca dayanan etiketleme sisteminin başlıca **sakıncaları**, bazı istisnai vakıalar dışında, bunların fabrikatörler veya satıcılar tarafından geniş ölçüde kullanılmaları ve tek müeyyidelerinin sözleşmeye veya medeni düzene dayalı olmalarıdır.

— Üretici ve Satıcılar Tarafından Tasarlanan ve Uygulanan Etiketleme.

Etiketlerin çoğu bu sınıfa gir-

mektedir; bunlar, biçimleri ve kapsamaları bakımından, özel mahiyette bir ortaklık tarafından tasarlanmış yahut - tamamen veya kısmen - meslek teşekküllerinin veya bir kurula bağlamakla görevli bir kuruluşun tavsiyelerine uygun şekilde tanzim edilmiş olmalıdırlar. «Üreticiler tarafından» etiketleme iki sebepten dolayı eleştirilmiştir: Birinci husus, bu şekilde elde edilen haber almalar gayri **sahih** veya yanıltıcı **olmak** tehlikesine **maruz** bulunmaktadır; **ikinci** husus, bunlar daima tüketicilerin ihtiyaçlarına uygun bulunmaktadır ve bu açıklamalarda önemli bir olayın belirtilmesi yanlışlıkla unutulmuşsa yahut verilmiş bulunan bilgiler belsiz veya bir ilkeye bağlı değilse, tüketicileri aradıklarına tekabül etmeyen malları almağa teşvik edebilirler.

Dokumacılıkta Etiketleme:

— Sağlık ve Güvenlik.

Tutuşabilen dokumaların uzun zamandan beri arz ettikleri muhataralar zihinleri meşgul eden bir konudur; hattâ lif tutuşmasa bile tehlikeli damlacıklar teşkil etmek suretiyle eriyebilir.

Tutuşabilen malzemelerin arz ettikleri rizikoyu ortadan kaldırmanın en iyi yolu kuşkusuz tehlikeli dokumaların satışını yasaklamaktır: O halde şayanı kabul olmayan ma-

liyet masrafları ile sonuçlandırma-
dan tutuşabilirlik konusunda uy-
gun güvenlik kurallarını nasıl ger-
çekleştirmelidir? Halen bir kısım
OCDE ülkeleri yeni kurallar yerleş-
tirmeğe teşebbüs etmektedirler ve
bunlar arasında Kanada şimdi «pe-
rakende satışlara mahsus dokuma-
ların yanma deneyleri için kuralla-
ra uygun geçici bir yöntem»i tec-
rübe etmektedir. A. Birleşik Devlet-
lerinde, 1972 ekiminde, tüketim
ürünlerinin güvenliğine ilişkin bir
kanun, «Tüketim Ürünlerinin Gü-
venliği Kanunu» kabul edilmiş-
tir: Bu kanun tüketim ürünlerinin
güvenliği konusunda bazı tüketim
ürünü sınıf ve cinsleri için yeni bir
Komisyon'a güvenlik kuralları ya-
yımlaması maksadiyle kanunen
yetki vermektedir. Halen İngiltere-
de, bazı belirli ürünler için mecbu-
ri ve tamamlayıcı esaslar kabul
edilmekte olduğu görülmektedir.

Bazı memleketlerde, tutuşabi-
len malzemenin yasaklanması yeri-
ne ikaz edici etiketlerin kullanıl-
ması mecburi kılınmış veya öneril-
miştir. Alıcıların büyük çoğunluğu-
nun seçimlerini muhtemelen yana-
bilirlikten başka saiklere istinat et-
tirmeleri dolayısıyla bu etiketlerin
etkenliğini değerlendirmek zordur.
Bundan başka, tatbikatta, özellikle
metre ile satılan dokumalar söz ko-
nusu olduğunda, uyarıcı etiketlerin
takılmağa zorlanması güçtür.

Dokuma kesiminde, örneğin
şiltelerin donatımı için kullanılan
fireler veya yıpranmış dokumalar
gibi kirli malzemenin istimali şek-
linde, sağlık bakımından tehlikeli
sonuçlar doğurabilecek başka mu-
hataralar da mevcuttur. Bu uygu-
lamaya sık sık başvurulduğu müşa-
hede edildiğinden, kirli malzemeler-
in ihtiva ettikleri maddeler hak-
kında etiketler takılmak suretiyle
alıcının tesadüfen uyarılması öne
sürülmektense bunun kaideten ya-
saklanması şüphesiz daha tavsiye-
ye değerlidir. Bundan dolayıdır ki
Komite, bu malzemelerin sağlık ve
ya güvenlik bakımından ciddi tehli-
keler tevhit etmeleri ihtimali varit
ise kayıtsız ve şartsız yasaklanma-
larının yahut kullanılmalarının sı-
nırlandırılmasının daha uygun bir
hareket olacağına ve uyarıcı etiket
istimalinin ancak başka bir yolun
kabili tatbik veya münasip olmama-
sı halinde nazarı itibara alınması-
nın gerektiği sonucuna varmıştır.
Bu tür bir etiketlemenin kanunen
emredilmiş olup olmamasına karar
vermek için, maruz kalınan rizikola-
rın genişliği, ürünün kullanılış de-
recesi, özellikle mevcut halkın çe-
şitli kesimleri ve imalatçıların biz-
zat uygun bir etiketleme uygulamak
hususundaki davranışlarını kanıtla-
yan iyi niyetleri, gibi bazı etkenle-
rin gözönünde tutulması yerinde
olur.

— Lif Maddelerinin Etiketlenmesi
Rapor, kimyasal dokuma ürünlerinin süratle artışı dolayısıyla, tü-

keticiler bakımından liflerin kapsadığı maddeleri gösteren münasip bir etiketlemenin arz ettiği önem üzerinde ısrarla durmaktadır.

(*) Avrupa Topluluğu Bakanlar Konseyi, 1971 de ve bazı istisnalar dışında, bütün dokumalar için liflerin ihtiva ettiği maddeleri gösteren etiketleme yapılmasını mecburi kılan bir yönergeyi kabul etmiştir.

Liflerin ihtiva ettiği maddenin ekseri giysi ve dokuma maddeleri üzerindeki etiketlerde gösterilmesi zorunluğu Avrupa Topluluğu (*), Kanada, İspanya ve A. Birleşik Devletlerinde genel olarak mecburi kılınmıştır. Bu şekilde etiketleme zo-

Dokuma Maddelerinin Bakım Kotu
Uluslararası Simgeler

Derece		3	2	1	0
Bakım	Simge	Gerekli, hiç bir özel tedbir gerekmez	Bazı gerekli tedbirler	Gerekli özel tedbirler	Bakım yasak
Yıkama	Gamaşır leğeni				
Javel suyu ile bakımı	Üçgen			* 30° veya 40° maddelere göre	
Ütüleme	Ütü				
Kuru temizleme	Kuru temizleme kasağı				
	Renk	Yeşil	Yeşil/Turuncu	Turuncu	Kırmızı

A = Bütün sıvı maddelerle kuru temizlenebilir.

B = Perkloretilen veya madensel uçucu sıvılarla temizlenebilir.

F = Sadece madensel uçucu sıvılarla temizlenebilir.

runluğu Avusturya ve Portekizde de mevcuttur, lâkin sadece yün ihtiva eden maddelere ilişkin bulunmaktadır.

Liflerin içindeki maddenin etikette belirtilmesi zorunluğu sadece tüketicinin kendisine ne sunulduğunu bilmek hakkı bulunduğu için değil, fakat bu aynı zamanda ona, lifleri teşkil eden maddenin kendisinin kullanım maksadına uygun olup olmadığına karar verebilmesi ve keza onun pek çok ticari marka arasından (cinse ait adını kullanımasın mecbur ederek) seçim yapmasını kolaylaştırmak için ihdas edilmiş bulunmaktadır. Keza, bir dereceye kadar şu da düşünülmektedir ki liflerdeki maddenin etiketlenmesi tüketiciyi doğru olmayan veya yanıltıcı bir bilgiye karşı korumakta ve kendisini, etikette uygun bir bakım için lüzumlu tavsiyeler bulunmadığı zaman, yıkama yahut temizleme için kullanılacak yöntemler hakkında aydınlatmaktadır.

Zorunlu etiketlemeyi uygulayan hükümetler kabul etmektedirler ki tüketici her zaman liflerin özelliklerini mükemmel olarak bilemez, fakat hükümetler bu tarz etiketlemeden sağlanan bilgilerin değerlendirilebilmesiyle müstehlikin açık bir fayda temin etmesine kâfi geleceğini (veya bu biçim etiketleme tüketicinin eğitimi sayesinde

yeteri kadar ıslah edilmiş olacaktır) ve bu haber almaların basın, televizyon ve tüketici kuruluşları vasıtasıyla yayınlanan bilgilere ilâve olunacağını, bundan başka, liflerin içindeki maddelerin mecburen etikete dercedilmesinin bakımla ilgili ihtiyari etiketleme sistemiyle tamamlanmış olacağını tahmin etmektedirler.

İyi üye ülke - İsveç ve İngiltere - bu zorunlu etiketleme sisteminin doğruluğuna inanmış değildir. Bunlar, diğer deliller arasında, teknik gelişmelerin, (bilhassa liflerin çoklaşması, karışımlar ve belli cinse ait bir lifin farklı bir biçimde imal veya işleme tâbi olmuş bulunmasına göre değişik özellikleri olabileceği), tüketicinin ticari bir eşyadaki liflerin ihtiva ettiği maddelerin hususiyetlerinden iyi düşünerek sonuç çıkarma yeteneğini o kadar göze çarpacak bir şekilde azaltmış bulunduklarına değinerek müstehlikin rasyonel bir seçim yapabilmesine yardım etmek için etiketin daha çok mamulün muhtelif özelliklerine ilişkin bilgiler vermesinin kâfi olduğunu kaydetmekte; bu tür haber almaların, mecburi etiketlemenin gerekliliğine nazaran, daha esnek bir yöntem olan ihtiyari etiketleme sistemiyle daha iyi bir şekilde tahakkuk ettirilebileceğine işaret etmektedirler.

Etiket konusunda aynı zaman-

da, şeklen birbirlerine çok benzeyen, fakat önemli teknik ayrıntılar bakımından farklılık arz eden ve her halde o ülkenin diline göre yazılmış olması zorunluğu bulunan ulusal gerekliliklerin pek fazla oluşunun uluslararası ticari mübadelelere tesadüfen vazettiği engellerle de meşgul olunmaktadır.

Bununla beraber rapor, bu doğrultuda henüz tedbir almamış bulunan OCDE ülkelerinin, lif cinsleri isimlerinin kullanılması esasına müstenit olarak liflerin ihtiva ettikleri maddeler için mecburi bir etiketleme kabulünün ve içinde mevcut maddelerin ayrıntılı olarak hesap ve gösterileme şeklinin öngörülmesinin uygun olup olmadığını incelemeleri gerektiğini telkin etmektedir. Aynı zamanda kanun da ürünlerin doğru olarak etiketlenmesini güvence altına almak ve uygulanması zorunlu bulunan tüzüklerin tatbik edilmemesi halinde münasip cezai müeyyideleri tesbit etmek için etkili bir mürakabeyi derpiş etmektedir. Rapor, bundan başka, liflerin içindeki maddelerin etiketlenmesini kabul etmeğe taraflı görünen ülkelerin, yeni liflere özel bir dikkat atfederek, tüketicilere muhtelif liflerin ihususiyetleri ve hassaları hakkında daha iyi bilgi vermek için münasip tedbirleri tetkik etmelerini telkinde bulunmaktadır. Sonuç olarak, Komite, tüketicilerin hi-

maye ve haber alma ihtiyaçlarını gözönünde tutarak, liflerin içindeki maddenin etiketlenmesi hususunda yürürlükte bulunan mevzuat arasındaki farklardan doğan uluslararası mübadelelerdeki engelleri azaltabilecek tedbirleri incelemeyi arzu etmektedir.

— Bakım Etiketlemesi.

Bir dokuma mamulünü kuru yıkamak veya temizlemek ve onu başka muamelelere tâbi tutmak olanı sadece bileşimindeki liflerin değil fakat renginin değişmemesi, buruşukluğunun giderilmesindeki kolaylık, perdahlamalar veya geçirildiği bir takım özel işlemler, gibi diğer bir dizi etkene bağlıdır. Uygulanabilir veya sistemli bir etiketleme zorunluğundan makul olarak beklenilen haber almalar ne olurlarsa olsunlar, iyi tasarlanmış etiketler, eşyanın münasip olmayan bir muameleye tâbi tutulması dolayısıyla vaktinden önce harap olmasına veya bozulmasına sebebiyet veren bakım tasviyelerinden kaçınılmasına imkân verilirler ve işte bundan dolayıdır ki rapor bu tip etiketlemenin önemine işaret etmektedir.

Liflerin kalitesine veya kullanılan boyalara, dokumanın imal edildiği ve özel bir işleme tâbi tutulduğu şekle, ona yapılan perdahlamalara veya astarlarda, pamuklu kumaşlarda, süslerde ve benzerle-

rinde - bazan çok az miktarda - başka bir dokumanın yahut dokuma olmayan malzemenin bulunmasına, özel bir temizleme tarzına göre de bir ticari eşya yıpranır veya yıpranmaz. Eşyanın bozulma rizikosunun saptanmasında kullanılan yöntemlerdeki değişikliklerin de çok büyük bir önemi vardır.

A. Birleşik Devletleri zorunlu bakım etiketlenmesini tesis etmiş tek OCDE ülkesidir; ayrıca bu uygulama çok yenidir. Gelecekte, daha çok Uluslararası Bir Kurula Bağlama Kuruluşu çalışmalarının ve daha önce sekiz OCDE memleketi tarafından kabul edilmiş bulunan simgelerin kötü ve dokumaların bakımı için etiketlemede uluslararası Bilimsel Toplantısının gereği olarak, belli kurala bağlı uluslararası bir sistemin tesisi öngörülmektedir. Keza bazı ülkeler, bir süre sonra tâdil edilebilmek tehlikesine maruz bulunan mecburi ve ulusal bir sistemin zorla kabul ettirilmesinin yersiz olacağını ileri sürmektedirler.

Her özel hale uyabilecek bakım öğütlerini tüzüklerle saptamak ve tavsiye edilen bakım usulünün uygun olup olmadığını doğrulamayı amaçlayan, bir kurala bağlanmaya ait deneme yöntemlerini yerleştirmek son derece zordur; bazı memleketler, gerekli haber almalara kesinliğini sağlamak imkânına

sahip bulunmadıklarından mecburi etiketlemenin zorla kabul ettirilmesine karşı çıkmaktadırlar.

A. Birleşik Devletlerinde uygulanan sistemden ayrı olarak, Üye ülkelerde yürürlükte bulunan etkili sistemler, belirli bir amaç güden ihtiyari etiketleme sınıfına girmektedirler. Komite, özellikle Kanada, Japonya, İngiltere ve İsveçte uygulanan bu türdeki dört sistem üzerinde tevakkuf etmektedir. Hepsi, bazı hallerde basılmış bir metin ve/veya bir resimle tamamlanmış bulunan, simgelerin kullanılması üzerinde durmaktadırlar.

Komite, bakım hakkındaki zorunlu etiketlemeye karşı dermeyeran olunan iddiaları tamamen yerinde bulmaktadır. Bununla birlikte, adı geçen, ihtiyari etiketlemenin ancak makul bir süre içinde çok fazla yaygınlaşacağı tahmin edilebildiği takdirde kabule değer olabileceğine de işaret etmektedir. Bu varsayımın doğrulanmadığı halde ise Komite, zorunlu bakım sistemini tavsiye etmek imkânını yeniden ele almanın zaruri olduğuna karar verebilecektir.

— Boyaların Etiketlenmesi.

Komitenin incelemeyi kararlaştırdığı başka bir sorun da, tüketicinin muhtelif cins ve türe göre tayınlunmuş boy işaretleri taşıyan

giyim eşyaları arasında seçim yapması gerektiğinde karşılaşmakta olduğu güçlüklerle ilişkin bulunmaktadır. Her ne kadar birçok OCDE ülkesi boy etiketlemesi bakımında nüfus sistemleri uygulamaktaysalar da, şu da bir vakiydir ki halen boy hakkında bilgi veren hiç bir uluslararası kural mevcut değildir. Bu kaide bir memleketten diğerine değişmektedir; böylece, çocuk elbiseleri için etiketleme bir ülkede belki yaşa göre, bir diğerinde boya göre, bir başkasında da boya ve göğüs genişliğine göre yapılmaktadır.

Komite, tek biçim olmayan bir boy etiketlemesinin sonucu ortaya çıkan güçlüklerden haberdardır ve memnuniyet verici bir boy etiketlemesi sisteminin gelişmesi ve yaygınlaşması için halen - özellikle Uluslararası Bir İlkeye Bağlama Kuruluşu tarafından - ulusal ve uluslararası alanda gösterilen çabalardan mutluluk duymaktadır. Ancak boy etiketlemesinin mevcut bulunmaması dolayısıyla tüketici tarafından karşılaşılan zorlukların diğer bazı sorunlar kadar önemli olmadığı

da gözönünde tutulmaktadır; ni-tekim boy meselesinin mecburi bir etiketleme sistemine dahil edilmesinin uygun olacağının düşünüldüğü sahalarda yer almadığı görülmektedir. Komite, genellikle, ihtiyari bir sistemin gelişmesini desteklemeği de kısmaktadır.

**

Komite raporunda, etiketlemenin tüketicilere sağladığı bilgileri ıslah etmek için Üye Hükümetler tarafından uygulanabilecek esasların ihazlanmasına çaba göstermiştir. Fakat ulusal alanda bu kurallar, mübayaaların daha rasyonel olmasını temin bakımından daha çok ehemmiyet arz eden haber alma ve tüketicilerle ilgili eğitimin başka şekillerine yaklaştırmış bulunmalıdır. Uluslararası alanda ise, ulusal etiketleme sistemleri arasındaki farkların uluslararası alanda yapılan karşılıklı alışverişlerde engel yaratmalarına göz kulak olma zorunluğu, Komitenin etiketleme konusunda deruhte ettiği çalışmaların daimi meşgalesi olarak devam etmektedir.

Tüketici Yatırımları ve Holding Şirketleri

S. Nihat GÜVENAL

Bilimsel anlamda bir holding şirketi; başka şirketlerin, onları kontrol etmeye yeterli oranda hisse senedine sahip olur. Holding, kontrol ettiği şirketleri idare etmek yerine onların faaliyetlerine yön verir.

Holding'i «ana şirket» den (parent company) ayırt etmek gerekir. Ana şirket belirli bir konuda faaliyette bulunur; imalât yapar, alım-satım v.s. ile meşgul olur. Ana şirket kendi konusunda, ilgili konularda veya ayrı konularda faaliyet gösteren şirketler ilgili konularda veya ayrı konularda faaliyet gösteren şirketler kurar ve iştirakleri ile

kontrol edebildiği bu şirketleri yönetir.

Holding Şirketleri hemen hemen bütün endüstri kollarında bir finansman müessesesi olarak faaliyette bulunurlar. Holding'in diğer finansman şirketlerinden farkı ise, holding'in diğer şirketleri kontrol etmek amacıyla onların hisse senetlerine sahip olmasıdır.

Holding şirketleri dikey ve yatay entegrasyonun sağlanmasında çok etkili olmaktadır.

Holding şirketi, oy yönünden tercihli yani birden fazla oya sahip hisse senetlerinden almak suretiy-

le müseccel sermayenin % 25'ini temsil eden hisse senetleriyle dahi kontrolü ele geçirmek imkânına sahiptir. Fevkalade toplantılar için bile gerekli 3/4 ekseriyetin genelinde sağlanamadığı ülkemizde bazen % 25'in altında tercihli oyla hisse senedi bir anonim şirketin kontrolünü ele geçirmek için yeterli olabilmektedir.

Ancak, esas mukavelenin değiştirilmesi için yapılan toplantılarda, esas mukavelede aksine bir hüküm olsa dahi, her hisse senedi bir oy hakkı verir (TTK Mad. 387).

HOLDİNG'LERİN FAYDALARI

1. Mali yönden Holding'in avantajları olup, bunlar 2. yedek akçe ayırımı (% 10) ve bazı vergiler (Kurumlar vergisi, stopaj) ile ilgili muafiyetlerdir.

2. Holding elinde genellikle çok büyük bir sermaye olduğundan, nisbeten ufak bir sermaye'ye nazaran büyük sermaye ile çalışmak daha ekonomiktir.

3. Diğer imalât şirketlerinin kontrolünü ele geçirirken dikey veya yatay tamamlama sağlanabilir.

4. Holding'in kontrolündeki bir şirkete karşı yapılan talepler hukuki yönden Holding'i ilgilendirmez. (zarar-ziyan durumları v.s.)

5. Bir anonim şirket belirli bir

iştiğal konusunun kısıtlanmalarına tabidir. Halbuki Holding, istediği faaliyet kolundaki bir şirketi kurmak veya mevcut böyle bir şirketin hisse senetlerini almak yoluyla geniş bir çalışma olanağına sahiptir.

6. Bir holding isterse tâli holdingler de kurarak faaliyetlerinde istediği elastikiyeti ve desantralizasyonu sağlayabilir.

7. Kontrol edilen şirketlerin bazıları, holding'i karıştırmaksızın rekabetle mücadele edebilirler.

8. Holding bazı mamullerinden dolayı da tanınmış olabilir. Yani bir «bağlı» şirket Holding'in tanınmış mamullerine zarar vermek için bu gibi maddeleri başka isim ve markalar altında düşük kalite-lerde piyasaya sürebilir.

9. Holding, kontrol ettiği şirketlerin ayrı ayrı kuramadıkları müşavirlik ve araştırma ünitelerini organize ve finanse edebilir.

10. Deneme mahiyetindeki çalışmalar, başarılı olamadıklarından maddi ve manevi yönlerden holding'e zarar vermeyecek şekilde, kontrol edilen şirketlerden biri tarafından yürütülebilir.

11. Holding'in kontrol ettiği şirketler arasındaki dayanışma, imkânlarından birbirlerini faydalandırma, maddi ve manevi yönlerden çok olumlu sonuçlar sağlayabilir.

12. Yurdumuzda genellikle Holding Yönetim Kurulu üyeleri kontrol edilen şirketlerin yönetim kurullarında da görev almaktadırlar. Ahenkli çalışma ve holding yönetim kurulu kararlarının uygulanması yönünden bu husus avantaj gibi görünmekte ise de aşağıda belirtilen sakıncaları da vardır.

HOLDİNG'LERİN SAKINCALARI

1. Aynı şahısların hem holding ve hem de kontrol edilen şirketlerin yönetim kurullarında üye olmaları, daha ziyade fazla ücret ve kârdan hisse (Yönetim Kurulu Hissesi) almalarından ötürü bizzat kendileri için faydalıdır. Aynı şahsın değişik faaliyet konuları olan muhtelif şirketlerin yönetim kurullarında görev alması, onun bazen bilgi yönünden yetersiz kalmasından ve hazırlık için gereken vakti ayıramamasından dolayı etkisiz olmasına sebep olmaktadır. Bu gibi şahıslardan müteşekkil yönetim kurullarının başarılı olmaları daha ziyade genel müdürlüğün kapasitesi ne bağlı kalmaktadır.

2. Aynı üniteler holding ve bağlı şirketlerde de olduğundan örgütsel masraflar fazladır.

3. Holding tarafından kontrol edilen şirketlerin bazı mâli olanaklarını birbirlerine aktarmaları ba-

zen holding'in ve bazen de bağlı şirketlerin hissedarlarının, alacaklılarının ve hatta tüketicilerin çıkarlarına aykırı olabilir.

4. Holding yöneticilerinin kontrol edilen şirketlerin gelecekle ilgili plân ve programlarını bilmeleri bazı özel çıkar tertiplerini doğurabilir.

5. Holding sisteminde, mâli yönden yukarıya daha ağır, sakıncalı yapısal bir durum vardır.

6. Holding grubunda uygulanan desantralizasyon her zaman uygun ve ekonomik olmayabilir.

7. Tüketici aleyhine ve tekeli uygulamalara yönelmesi tehlikesi daima mevcuttur.

8. Holdingler mahalli piyasalarda tüketici yönünden mevcut avantajlı durumlara son verebilirler.

SONUÇLAR

Görüldüğü gibi, memleketimizdeki holding'ler, bilimsel anlamda bir holding olmaktan ziyade ana şirket (parent company) sisteminin taklidi olan gruplaşmalardır.

Esasen mevzuatımızda holding konusunda özel bir bölüm veya maddeler yoktur.

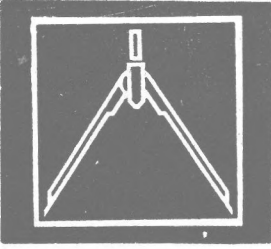
Holding adı altında gruplaşmaların artmakta olmasının en önemli nedeni çeşitli vergi muafıklarıdır,

Holding'lerin genellikle mahdud kimselerin kontrolünde olduğu ve kurulan yeni şirketlerde de, birden fazla oy sahibi hisse senetlerinin belirli kimselere ayrılmasından ve bazen yönetim kurulu üyesi olma hakkının sözleşmede belirli bir seri hisse senedi sahiplerine hasredilmesinden dolayı geniş hissedar topluluğunun işlerin idaresini etkileyemedikleri görülmektedir.

Yukarıda belirtilen faydaların daha ziyade holding'i kontrol edenler menfaatine; sakıncaların ise

çoğunlukla adi hisse senedi sahipleriyle ilgili olduğu gerçeği çok önemlidir.

Halen mevcut holding'lerin % 17.5'e kadar brüt yani % 14 net temettü dağıttıkları, halbuki söz konusu holding'lere bağlı anonim şirketler arasında % 35-65 brüt temettü dağıtanlar olduğu da düşünülmektedir; holding hisse senetlerinin yerine bu gibi şirketlerin hisse senetlerini almak yönüne gidilmesi yatırım yapacak bir tüketici için daha olumlu sonuçlar sağlar.

Yıllık Ücretli izin

İbrahim KAZANCI

Burada 1475 sayılı iş kanunumuzun ücretli izin hakkındaki hükümlerinin çerçevesi içinde yıllık ücretli izin ve tatbikatından söz etmeye çalışacağız.

Konuya girmeden evvel yıllık ücretli izin mefhumu tam anlamıyla 1960 Nisanında yürürlüğe konan 7476 sayılı yıllık ücretli izin kanunuyla bir hak olarak ortaya konulmuştur. Fakat, 3008 sayılı iş kanunu zamanında bazı büyük müesseselerde uygulandığı da ilâve edilmelidir. Bu, mefhum daha sonra 931 sayılı ve yerine geçen 1475 sa-

yılı iş kanunlarında vazgeçilmez bir hak olarak ortaya çıktığını görüyoruz.

Bu, kısa izahtan sonra bugün yürürlükte bulunan iş kanunun geniş bir yer vermiş olduğu yıllık ücretli izin tatbikatından söz edebiliriz. İşçi işyerine girdiği günden başlayarak deneme süresini de içine almak üzere enaz bir hizmet yılı çalıştıktan sonra yıllık ücretli izne hak kazanabilmektedir.

Demek oluyor ki:

a) İşçi iş kanununun kapsamı

na giren bir işyerinde çalışması (1)

b) Enaz o işyerinde bir hizmet yılı çalışmış olması gerekir. Bu, bir yıllık hizmet süresine, (kanuni veya akti) deneme süresi de dahildir.

YILLIK ÜCRETİ İZİN SÜRESİ VE UYGULAMASI :

İzin süreleri 1475/49 da 18 yaşının kabul edilerek gösterilmiştir. Kanunda gösterilen bu, süreler asgari olup (emredici kural) hizmet ve toplu iş sözleşmeleriyle azaltılmaz. Fakat, artırılabilir.

Hizmet Yılı :

1 — Bir yıldan 5 yıla kadar olanlar yılda 12 gün, (Beşinci yıl dahil yani işçiye bu süre içinde 5 defa 12 günlük izin kullandırılacaktır)

2 — Beş yıldan fazla ve 15 yıldan az olan yılda 18 gün,

3 — Onbeş yıldan fazla olanlar yılda 24 gün, ücretli izin kullanır.

Burada 18 ve daha küçük yaştaki işçilere verilecek izin 18 günden aşağı olamayacağını ve bölü-

(1) İstisnalar 1475/5 de sayılmıştır. İş kanunu kapsamına girmesine rağmen niteilklerinden ötürü bir yıldan az süren mevsimlik işlerde yıllık ücretli izin mecburiyeti yoktur.

nemeyeceğini ilâve edelim.

Kanunda belirtilmiş olan izin sürelerinin bölünmeden kullandırılması esas olmakla beraber, taraflar anlaşarak 12 günden aşağı olmamak şartıyla ikiye bölünmesi mümkündür. Ancak bu halde yol izninin artırılması istenemez. İşçi eğer iznini başka bir yerde geçirecekse isteği halinde kendisine 7 günlük ücretsiz yol izni verilmesi mecburidir.

Yukarıda belirtilen yıllık ücretli izin günlerinin hesabında izin süresine rastlayan ulusal bayram, genel tatil ve hafta tatili günleri izin süresinden sayılmaz. Bu, günlerin izin süresine ilâve edilmesi gerekir.

Bir senelik hizmet yılının gerektiğini söylemiş olduğumuz için bu, sürenin hesabında; hangi günlerin çalışılmış gibi sayılacağına da belirtelim.

a) İşçinin uğradığı kâza ve tutulduğu hastalıktan dolayı işine gelmediği günler,

b) Kadın işçilerin kanunen çalıştırılması yasak olan günler yani, doğumdan önce 6 doğumdan sonra 6 hafta olmak üzere 12 haftalık süre,

c) Hafta tatili, ulusal bayram ve Genel tatil günleri,

ç) İşçinin evlenmesinde ve

rilmesi gereken 3 günlük izinle, aile efradının ölümlerinde verilmesi gereken 2 günlük izin süresi,

d) İş süresinden sayılan haller,

e) Zorlayıcı sebepler yüzünden işyeri tatil edilmişse bu sürenin 15 günü,

f) İşçinin muvazzaf askerlik hizmeti dışında, herhangi bir kandan doğan ödevlerini ifa ederken işine gidemediği günler (hizmet süresine göre en çok 90 güne kadar olan kısmı)

g) Röntgen muayene işlerinde çalışanlara verilmesi gerekli hafta tatili dışındaki yarım günlük izinler,

h) İşçinin iş, sendikalar ve 275 sayılı kanunlardaki haklarını ifa ederken işlerine devam edemedikleri süreler,

ı) İşveren tarafından verilen diğer izinler,

ii) Hizmet ve toplu iş sözleşmeleriyle kararlaştırılan günler,

j) İşçiye verilmiş olan yıllık ücretli izin süresi,

Sayılan bu haller dışında işçinin devamı herhangi bir sebeple kesilmişse, aradaki boşluklar doldurularak hizmet süresine eklenir.

İZİN ÜCRETİ VE İZİNDE ÇALIŞMA YASAĞI

İzin ücreti çıplak ücret üzerinden verilir. Yani işçinin diğer ücretleri ve gelirleri hesaba katılmaz. Ücretin, izine giden işçiye, peşin ödenmesi veya avans şeklinde verilmesi mecburiyeti vardır.

Tatbikatta ortaya çıkan ikinci bir mesele de izin ücretinin hesabıdır. Eğer, ücret yevmiye, haftalık ve maktu aylık şeklinde ise o, zaman hesaba lüzum yok, çünkü ücreti belirlidir. Yok böyle değilse kâra katılma parça başına ücret ödemesi yapılıyorsa ozaman işçinin bir yıl içinde elde etmiş olduğu geliri fiilen çalışmış olduğu günlere bölünmekle bulunan ortalama ücret üzerinde verilmektedir. Gene yüzde usulünün uygulandığı işyerlerinde de aynı şekilde bulunacak ücret işverence işçiye ödenmek gerekir. Ayrıca ücret sistemi ne olursa olsun yıllık ücretli izin süresine rastlayan hafta, bayram ve genel tatil ücretleri işverence ödenir. Yıllık ücretli izin parası verilirken bütün kesintiler yapılarak net olarak ödenir. Ancak sigorta kesintileri içinde bulunan iş kazalarıyla meslek hastalıkları primi kesilmez.

Hizmet aktinin (iş sözleşmesinin) feshi hak edilmiş izin ücretlerini ortadan kaldırmaz. İster işveren ister işçi hizmet sözleşmesini

fesh etmiş olsun netice değişmemektedir. İşçi izni ücretini haketmişse iş kanununun 17. maddesinin 2. fıkrasına göre fesh etmişse o, zaman izin ücretinin ödemez.

İznini kullanmakta olan işçi başka bir işte para karşılığı çalışmaz. Çalıştığı anlaşılan işçiye esas işverenince verilmiş olan izin parası geri alınır. Akla ikinci bir soru gelmektedir, acaba işveren işçinin izin ücretini vererekte olsa çalıştıramaz mı? Bunada cevabımız çalıştıramaz olacaktır. «Yıllık ücretli izin hakkından vazgeçilmez» hükmüyle işkanunu buna müsaade etmemiştir.

İŞVERENİN DEĞİŞMESİ

Bir işyerinin işvereni değişmesi o, işyerinde çalışan işçilerin ücretli izinlerini ortadan kaldırmaz. İşyeri ne şekilde yeni işverene geç-

miş olursa olsun yeni işveren işçinin ücretli iznini vermeye mecburdur. Aksine yapılmış anlaşmaların bu yönden bir geçerliliği yoktur.

Diğer taraftan da aynı Bakanlığa bağlı işyerleriyle, aynı Bakanlığa bağlı tüzel kişiliklerin işyerlerinde geçen süreler ve kamu iktisadi teşebbüsleri yahut özel kanun veyahut özel kanunla verilmiş yetkiye dayanılarak kurulan banka ve kuruluşlar veya bunların işyerlerinde geçen süreler işçinin yıllık ücretli izin hakkının hesaplanmasında göz önünde bulundurulur.

Kanun ve tüzükle belirtilmiş olan yıllık ücretli izin işçiyi dinlendirme gayesi güder. Bu gayesini bazı cezai hükümlerle desteklemiş bulunmaktadır. Ezcümle kanun ve tüzük hükümlerine aykırı hareket edilmesi 1000 TL. az olmamak üzere ağır para cezasını gerektirir.

Bilgi işlem Sistemlerinde Kullanılan Programlama Dilleri

Yazan : Dr. Erol EREN

Bilgi işlem sistemlerinde kullanılmak üzere meydana getirilmiş çeşitli programlama dilleri mevcut tur. Bunlar ya özel ihtiyaçları daha iyi karşılayabilme kaygusundan ve yahutta çözümlenecek problemlerin bünyesine daha kesin bir şekilde uygulama tarzı bulabilme (elâstikiyet) arzusundan doğmuş ve geliştirilmişlerdir. Bu yüzden bugün elektronik cihazlarda kullanılan dillerin sayısı bir hayli kabardır.

a) Assembler :

Her cinsten problemlerin çözümünde kullanılan az gelişmiş seviyede bir dildir. Bu sebeple kompleks yapılı problemlerin çözümünde kullanılması güçtür. Uygulamada en önemlilifadası merkezi hafızadan etkili bir şekilde yararlanmayı mümkün kılması ve işlem zamanını azaltmasında görülür. Bu sebeple basit yapılı problemler için sağlık verilebilir.

b) R. P. G. (Report Program Generator)

R.P.G. yüksek seviyeli bir programlama dilidir. Muhasebe alanlarındaki problemlere yöneltilmiş bulunmaktadır. Örneğin; ödenecek çeklerin hazırlanmasında, günlük işlemlerin kayda geçirilmesinde,

envanter kontrolünde, hasılı her türlü kayıt ve bilhassa rapor hazırlama işlemlerinde işe mükemmel şekilde uygulanabilir. R. P. G.nin incelenmesi, öğrenimi ve kullanılması oldukça basittir. Çok iyi düzenlenmiş kodlamaformu görevini daha da kolaylaştırır. İşlemleri dört kısımda inceleyebiliriz. Bunlar; fiş açıklaması, giriş açıklaması, arzu edilen hesapların yapılması ve çıkış açıklaması olarak belirtilebilir. Fiş tasviri ile hangi veriler işlenecekse onların nitelikleri yazılır. Giriş açıklamasında computer'e bağlanacak hesapların isimleri ve nitelikleri belirtilir. Toplama, çıkarma, yekün alma, hataları saptama işlemleri arzu edilen hesapların açıklanması bölümünde ifade edilir. Nihayet çıkış açıklaması bölümünde, elde edilecek neticeler ve hesaplar belirtilir ve açılan kütükler kapatılır.

Yukarıda saydığımız özelliklerine ilâveten R.P.G. dili öteki bazı lisanların uygunsuz bulunan özelliklerinden mümkün olduğu kadar ve kavranması kolay bir hale getirilmiştir. Buna rağmen yararlanmak bakımından ilk defa salık verilecek bir değildir. Zira geleceğin

programlarına, pazar etütlerini ve plânlama işlemlerinin çözümünü kolaylaştırma imkânları tanıma-maktadır. Fakat sadece muhasebe işleri ile uğraşacak yöneticilere en uygun dillerden birisi olarak görünmektedir.

c) Fortran

Halen dünyamızda en yaygın olarak kullanılan dillerden birincisidir. Bir çok üstün özelliklerle donatılmıştır. Geliştirilmiş bir dil görünümüne sahiptir. Çünkü bünyesinde problemlere kolayca uyabilen FORMAT'lara (terimlere) haizdir. Buna ilâveten bilgi işlemin çeşitli etaplarını yazılımda takip etmeye de imkân vermektedir. Bu özellikleri ona esnek (elâstik) bir dil olma özelliğini sağlamıştır. Çeşitli uygulamalara kolayca uydurulabilir.

Fortran daha ziyade bilimsel tipteki problemlerin çözümüne yöneltilebildiği gibi, ticari bazı sorunlarında çözümünde etkili bir şekilde kullanılabilir. En çok uygulama sahası bulunduğu yerler simülâsyon (işletme oyunları) ve yön-eylem araştırmaları (hareket araştırmaları) gibi metamatiksel alanlardır.

Fortran'ın uygulama sahalarının çeşitliliği esnek özelliğe sahip çok geliştirilmiş bir seviyede bulunduğunu ortaya koyar. Bu özellikleri onun hem genel kabul görmesine ve hemde zor problemlerin kolayca çözüme kavuşturulmasına hizmet eder. Konuşulan dile ve yapılan işlemler bakımından cebire

çok yakındır. Fortran'da R.P.G. ve G.P.S.S. gibi yüksek seviyeli dillerin hiçbirinin taşımadığı elektronik bilgi işlem cihazının (computer) işlemsel süreçlerini takip etmek imkânı da mevcuttur. Böylece program hataları ve yerleri kolayca bulunabilir.

d) PL/1

PL/1 R.P.G. gibi artırılmış diğer bir dildir. «Gerçek zaman» denilen terminaller vasıtasıyla konsollerde kolayca yazılabilir ve aynı anda hatalar gözlenerek anında konsol üzerinde düzeltilebilir. Yüzlerce kilometre uzakta bulunan hafıza merkezlerine telefon hatlarıyla bağlanan terminallere (teletraitement) en uygun dil olduğu kadar ticari ve bilimsel sorunların çözümünde de kolaylıkla kullanılabilir. Hataları anında bildirdiği için tecrübeli programcıların tercih üstünlüğünü elinde bulundurmaktadır.

PL/1'in geliştirilmesine 1963 yılında Fortran, Cobol ve Algol dillerinin Müşterek avantajlarının yeniden gruplandırarak başlandı. Bu sebeple sentez bir dil diyeceğiz. Bu çalışmalardaki gaye, problemleri daha doğal bir şekilde açıklamaya imkân veren, bütün uygulamalardaki sıkıntıları gideren ve mevcut olan bütün dillerdeki uygun özellikleri arzeden bir dilin yaratılmasıydı. Ve böylece, sadece computerin bütün özelliklerinden yararlanmayı sağlayan değil ve Fakat programcıya programlamadan ziyade güç

problemlerin üzerinde hakimiyet kurmasına imkân veren PL/1'a ulaşıldı. Bu nedenlerle PL/1 ile çalışan computerler en yeni ve en başarılı olanıdır.

e) SL/1

Özellikleri itibarıyla PL/1 e benzemektedir. Fakat sadece IBM 1130 sistemi için Amerikalılar tarafından PL/1'dan türetilmiştir.

f) G.P.S.S.

Bu dil özellikle simülasyon (işletme oyunları = hayali denklemler) için geliştirilmiştir. Öğrenmek ve uygulamak bakımından kolay gözükmektedir. Fakat en kötü özelliği çok özelleştirilmiş bir sahaya olan simülasyon problemlerinde kullanılmasıdır. Bu nedenle simülasyon problemleri ile çalışacak olan programcıların öğrenmek zahmetine katlanmalarına değermez.

g) Cobol

Fortran gibi Cobol'da bütün sistemlerde kullanılabilen tek ve yüksek seviyede bir dildir. Fakat genellikle kolayca uygulanabilme ve netice verebilmesi bakımından ticari problemlere daha uygun düşmektedir ve zaten bu amaçla geliştirilmiştir. Adı «COMMON BUSINESS LANGUAGE» kelimesinde altı çizili baş harflerin birleşmesi sonucu Cobol olarak kalmıştır.

Bu sebeple İngilizce bilenler için öğrenilmesi ve programlama yapılması çok kolaydır. Cobol'de programlama dört temel bölüm içinde

incelenebilir. Bunlar; tanımlama bölümü, çevre (bağlantı) bölümü, veriler bölümü ve işlemler bölümüdür.

Tanımlama bölümünde, programın adı, ne zaman ve kimin tarafından yazıldığı gibi hususlarda bilgi verilir. Çevre bölümünde işlem yapılan computerin cinsi, giriş ve çıkış kütüklerinin adları ve varsa programın gizlilik v.s. gibi özel durumları belirtilir. Doneler bölümünde programda kullanılacak giriş ve çıkış donelerinin adları uzunlukları ve özellikleri (alfabetik, nümerik, alfa nümerik) gibi belirtilir. Her giriş ve çıkış donelerine ait bu açıklamalar yapılırken okunacak ve yazılacak kütüklerin özellikleri de yazılmalıdır. Yani giren bilgilerin manyetik banttardan mı plak üzerinden mi veya kartlardan mı alınmaktadır ve işlenen ve elde edilen sonuçlar yine band, plak, kart veya çıkış föylerin «printed» denmi alınacağı belirtilmelidir. İşlemler veya operasyonlar (PROCEDURE) bölümünde veriler işlenir, hesaplar yapılır bunlara ilişkin deyimler belirtilir ve sonucunda giriş ve çıkış kütükleri kapatılır.

Eğer program iyi şekilde yazılmışsa, dökümanlama vasıtasıyla hataları, işlem durumlarını kolayca takip etme ve anlama imkân dahilinde girer. Böylece işlemleri kolayca takip etme, hataları kısa zamanda düzeltme ve sonuç alma kolaylaşmış olur.

Japon Ekonomisinde gelişmeler

HAYRETTİN DOBRUCALI

Savaş sonrası karışıklıkları 1920 yılında kapandı. Bir yıl sonra da fiatlar; 1900 yılı 100 kabul edilirse, 322 den 190 a kadar düştü. Bu bunalım dönemi boyunca, Japonya, savaş yıllarında elde ettiği altın rezervinin yarısını kaybetti. 1923 yılındaki büyük depremde sonra altın standardı sisteminden vazgeçmek zorunda kaldık ve 1925 yılı sonunda para birimimiz olan YEN % 20 oranında değerini kaybetmiş olarak kaldı.

1925 yılında, İngiltere, Japon Maliye yetkililerinin de takip etmeyi yararlı bulduğu altın standardı sistemine dönmüştü. YEN'in parasal değerinin artırılması politikasını, vergilerin artırılması ve paranın korunması ile sağladık. 1927 yılında bir mali bunalım başgösterdi ve bu bunalım birçok bankanın kapanmasına yol açtı. Buna rağmen Hükümet, 1930 yılında altın ambargosunu kaldırma cesaretini gösterbilmişti.

Fakat, maalesef, bu dönem bu tür bir işlem için seçilmiş en kötü zamandı, zira 1929 Ekim ayında, benzeri bir bunalım Amerika Birleşik Devletlerinde de ortaya çıkmıştı ve bu bunalım yalnız Amerika Birleşik Devletlerinin içinde değil, bütün dünyada ekonomik dengeyi bozmuştu. Japonya bu nedenlerden doğan çok önemli bunalımlara düştü. Bunalımın yol açtığı sosyal ve politik dengesizlikler, bizim Manchurya ve Kıt'a Çini'ni işgal etmemize sebep olan bir aşırı milliyetçilik ceryanının hazırlayıcısı haline geldi.

4 — Ordu Yönetim dönemi

Bu dönemin başında Japonya, altın ambargosunun kaldırılmasından sonra, esas itibariyle, kur fiatlarının düşmesinin yol açtığı ihracat artışı ve hızlı sanayi gelişimi sonuçlarından yararlandı. Fakat, savaş giderlerinin artışı oranında fiatların ve hatta günlük ihtiyaçların temin ve imalini gidererek denetim altına almak zorunda kaldık. Başlangıçta, gayri safi milli hasıla bir gelişme gösterdi, fakat 1941 yılından sonra, Pasifik Savaşına girdiğimizde, savaşın verimsiz giderlerine paralel olarak hızla düşmeğe başladı.

5 — S a v a ş s o n r a s ı i ş g a l ı

1945 Ağustosunda, Japonya Birleşik Devletler Orduları tarafından sarıldığında Japon ekonomisi tamamiyle işlemez haldeydi. Galip devletlerle sulh anlaşması imzalanınca, 1952 yılına kadar, işgal altında tutulduk. İşgalin sonunda kişi başına ulusal gelir hemen hemen 1934 yılının savaş öncesi seviyesine ulaşmıştı. Ancak, bu, gerçek anlamda, kaybettiklerimiz yeniden kazanılmış olması anlamına gelmiyordu, zira savaşa girmiş olmasaydık, MEIJI döneminin başından beri yıllık ortalama gelişme hızımız olan yıllık % 4 gelişme hızımızı devam ettirebilirdik. Bu seviyeye ancak 1965 yılında ulaşabildik.

Kayıplarımızı tekrar kazanmamızın başarısı, çeşitli sosyal, politik ve psikolojik nedenlere bağlanabilir, fakat ben yalnızca, Japon Hükümeti ve İşgal Ordusunca kabul edilen başlıca ekonomik politikalara değinmekle yetineceğim. İşgal dönemi süresince politik, sosyal ve ekonomik sistemlerde çeşitli reformlar gerçekleştirildi. Bu politikalar arasında Japon ekonomisine derin etkileri olanlar; toprak reformu, Zalbatsu (Mali krik) çözümü ve dış ticaret politikasıydı.

Toprak reformuna 1946 yılında girildi ve 1949 sonunda tamamlandı. Büyük çiftlikler küçük işletmeler haline getirilerek toprak ağalarından alındı ve küçük işletmeler, bunları öteden beri işletenlere çok düşük fiyatlarla satıldı. Sonuç oldukça başarılıydı ve bu durum pek çok yeni çiftlik sahiplerine verimlerini artırma olanağı sağladı.

Zalbatsu çözümü başlangıçta birtakım güçlüklerle yol açtı, fakat serbest rekabet oranını arttırarak ekonomik faaliyetlerdeki canlılığın ihdasına yol açtı.

Japonya'da harpten önce işçi birlikleri vardı, fakat hukuki bir korumaya sahip değildi. Yeni iş kanunları 1946 ve 1947 yıllarında kabul edildi. (Dış Ticaret Kanunu 1946, İş İlişkileri Kanunu 1946 ve İş Standartları Kanunu 1947 yıllarında çıkarılmıştı.) Bu, başlangıçta işçiler yönünden hayli radikal bir eylem ortaya koymuştu, fakat bu eylem giderek normal hale getirildi ve yeni düzenlemeler işçilerin durumlarını iyileştirmeye yol açtı.

İşgal politikasının başarabildiği başlıca noktalar bunlardır. Ancak, Japon Hükümetinin kabul ettiği politikaların başardıklarını da gözden uzak tutmamalıyız. Onlar şunlardı :

1945 yılında Japon tarımı, yalnızca savaş öncesi veriminin % 60 kadarını sağlayabiliyordu. Bu nedenle Hükümet, pirinç ve diğer tarımsal ürünlerin verimliliğinin arttırılmasına birinci derecede öncelik verdi ve 1948 ile 1962 yılları arasında yıllık pirinç üretiminin arttırılması yolunda 520 milyon dolardan fazla tutarda bir yatırım yapıldı.

Kilit sanayi dallarının kuruluş ve gelişimi

İkinci derecedeki öncelik; elektrik gücü, çelik, kömür, gemi yapımı ve benzeri kilit sanayi kollarının geliştirilmesine tanındı. Bu sanayi kollarının finansmanı için

özel bir kuruluş meydana getirildi ve esas kredi kaynağı Hükümet tarafından ihdas olundu.

Mali politika

Savaşın hemen peşinden, Japonya, fiatların savaş öncesi seviyesine göre 500 misli artışına yol açan ciddi bir enflasyonla karşılaştı. Enflasyon süresince Japon Kamu finansman kaynakları büyük zarara uğradı, fakat hükümet enflasyonu önleme başarısını gösterdikten sonra kamu maliyesinin artı bakiyesini devam ettirme politikası sürdürüldü. Bu politika ve yeni güçlü yatırım isteği nedenleriyle, iş hayatında sonu gelmez bir kredi talebi ortaya çıkmıştı. Mahalli bankalar tarafından tanınan vade ne olursa olsun, sağlanan kredi masrafını karşılıyordu. Bu durumun yararlı ve zararlı yönleri vardı, ancak, Merkez Bankasının para piyasasını denetlemesi ve nakit sermaye tedavülünü kolaylaştırmasında yardımcı oluyordu.

Ticari politika

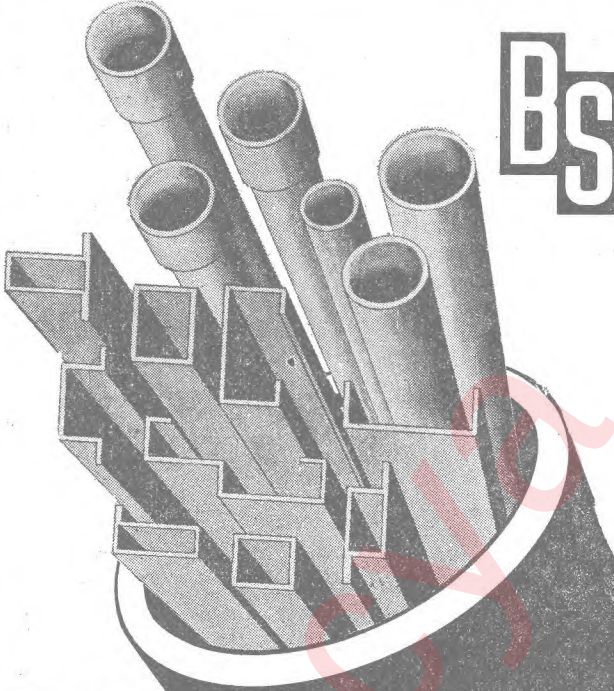
Dış ticaretin denetimi harpten sonra da devam etti, fakat bu denetim, giderek Japon ekonomisinin gelişimi ile uyumlu şekilde gevşetildi. 1963 yılında Japonya OECD Teşkilâtına katıldı.

6 — Ekonomik gelişim

İşgal dönemi boyunca (1946 ve 1965 arası ortalama gelişme hızı % 10,5 olmak üzere) gelişme hızı % 3,1 den % 18 e kadar bir artış göstermişti. Savaş öncesi artışı % 4 oranındaydı. Bazı ekonomistler 1965 yılından sonra gelişme hızının yavaşlatılması gerektiği görüşündeydiler, fakat hakikatte Japonya 1965 den 1970 e kadar da 9 10 gibi yüksek bir oranı korumaya devam etti. Bu patlamanın temel nedeni, bu dönem boyunca Japon Merkez Bankasında hemen hemen 3 milyar dolara ulaşan bir rezerve yol açmış ihracat artışıydı. Ancak, bu da 1970 sonbaharından itibaren başlayan bunalıma rağmen fiat artışları yönelimine neden oldu. 1971 yılı için artış oranı kısmen çevrimsel bunalım ve kısmen ağustos ayında Amerika Birleşik Devletlerinin altın standardını değiştirmesinden doğan kur değerleri krizi nedeniyle % 5,9 seviyesine düşmüştü. 1972 yılında gelişme hızının, genel bunalıma rağmen % 9,8 seviyesine ulaşacağı tahmin edilmektedir.

Şimdi, Japonya'nın gelecekte % 10 gelişme, hızını devam ettirip ettirmeyeceği sorulmaktadır. Günümüzde Japonya'dan uluslararası para hareketleri dengesini bozmaması için dış ticaretindeki artı bakiyesini azaltması da istenmektedir. Bundan başka, Japonya gelişmiş bir ülke olarak; sosyal dayanışma, gelişmekte olan ülkelere yardım ve toplum yararına kuruluşlar alanlarında, öncekilerden çok daha fazla harcamalarda bulunmaktadır. Bütün bu gider ve tedbirler gelişme fazla harcamalarda bulunmaktadır. Bütün bu gider ve tedbirler gelişme hızını frenleyecektir, fakat, öte yandan bu onun daha sağlam ve dengeli bir şekilde gelişmesine de yardım edecektir.

Postel'den

BORUSAN
BORU SANAYİİ ANONİM ŞİRKETİ
İSTANBUL
1958

SANAYİDE İNŞAATTA

borusan mamulleri

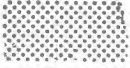
Merkez: Meclisi Mebusan Cad.No 325 Kat 1 Salıpazarı -İstanbul

Santral: 44 74 80 (5 Hat) Müdüriyet: 44 36 39 Satış: 44 76 03 - 49 54 78

ARSLAN

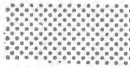
tek

veya

BLOK

• yapı tuğlası

• ateş tuğlası
• ateş harçları
izolasyon tuğlası

EYÜP — İSTANBUL

Fab. 23 22 10

Mz. 44 30 40

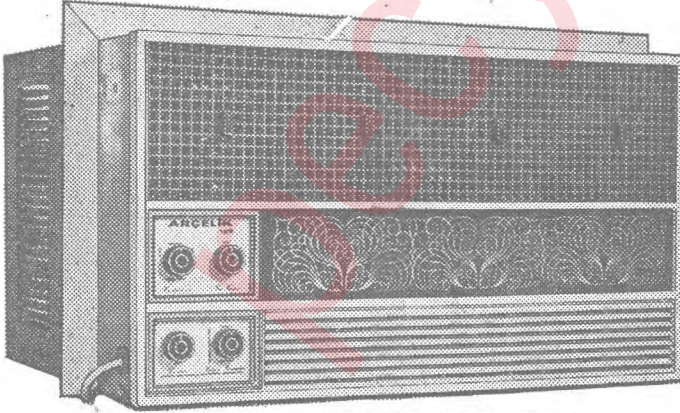
11

st

ARÇELİK

KLİMA CİHAZIYLA

**DAHA FAZLA
MÜŞTERİ
DAHA FAZLA
KAZANÇ**

MAĞAZALAR,
OTEL
VE MOTELLER,
MUAYENEHANE
VE KLİNİKLER,
GAZİNO
VE LOKANTALAR,
YAZIHANELER İÇİN
İDEAL
HAVA SERİNLETİCİ

ARÇELİK KLİMA CİHAZI

- işyerinizin havasını sürekli olarak tazeler... serin tutar - personelinizin ve müşterilerinizin sıcaktan bunalmasını önler
- havadaki nem fazlasını giderdiği... gürültü ve tozun içeriye girmesini önlediği için müşterilerinize ve personelinize temiz ve sakin bir ortam sağlar
- işyerinizin dekorasyonuna uygun düşecek güzel ve modern bir görünüme sahiptir
- ARE 125 modeli 90-135 m³, ARE 200 modeli 120-195 m³ hacmindeki yeri soğutur ve havalandırır

evinizin bankası - herkesin bankası

TÜRKİYE EMLAK KREDİ BANKASI

**Evinizi
boyamanız
için
sanatkâr
olmanıza
lüzum yok!**

Dyolux kullanmanız kâfi!

Boya işi herkesin gözünde büyüür. Oysa, bilhassa tatil günleri için çok güzel bir meşgale ve eğlencedir. Uygun boya bulunduğ u takdirde tabii... DYOLUX sizin boyanızdır. Boş vakitlerinde yapacak işi olmayan hanımlar bile, DYOLUX sayesinde diledikleri eşyayı veya sathı kolaylıkla ve zevkle boyayabilirler. DYOLUX eli yormaz, çabuk kurur, fırça izi bırakmaz, parlaktır. Boya yapanı dinlendirir, neşelendirir. DYOLUX kullanınız.

SENTETİK BOYA

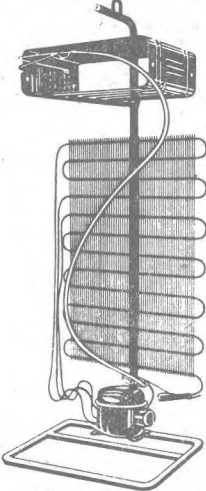
DYOLUX

BİR **dyo** MAMULÜDÜR

Memleketimizin elektrik cihazı ve ev aletleri sanayiinin ihtiyaçlarına cevap vermek üzere

TÜRK GENERAL ELEKTRİK ENDÜSTRİ A.Ş.

Türkiye'nin özel şartlarına göre geliştirdiği, BEYNELMİLEL KALİTEDEKİ imalât çeşitlerini iftiharla sunar:

Komple soğutucu üniteler

(Ev tipi buzdolapları için)

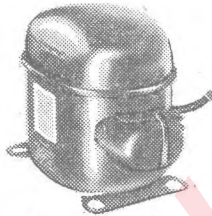
Soğutucu ünite elemanları.

Evaporatörler, Kondenserler, Eşanjörler

Emaye bobin telleri

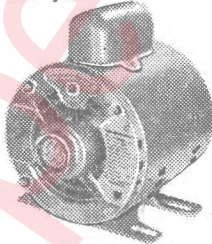
0,29 mm.'den 1,30 mm.'ye kadar (135°C sıcaklıkta çalışmaya dayanıklı, hermetik kalite)

Özel ihtiyaca göre, makara veya kova içerisinde kangallar halinde teslim edilebilir.

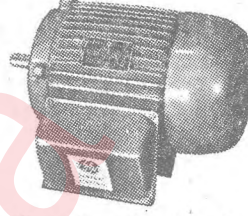
Kompresörler

(75 Kcal/saat 525 Kcal/saat) Hermetik (tam kapalı) ve Freon 12 alçak ve yüksek evaporatör basınçlarında ev tipi buzdolapları, su soğutucuları, şişe nem gidericileri, şişe soğutucuları v.s., tatbikatlar için.

Özel tatbikat motorları

- Çamaşır makineleri, yıkayıcı motorları
- Çamaşır makineleri, sıkıcı motorları
- Konvektör fan motorları
- Aspiratör motorları
- Aksiyal fan motorları v.s.

Genel maksat motorları

- Monofaze yarım kapalı, burç yataklı motorlar (1/6-3/4) HP (Özellikle ticari buzdolap kompresörleri ve sessiz çalışma isteyen tatbikatlar için)

- Monofaze ve trifaze tam kapalı, cebri soğutmalı, rulman yataklı motorlar

1/4-1 HP-1425 d/d 110/220 V. tek fazlı kondansatörlü.

1/2-2 HP 1425 d/d 220/380 V.

1/2-2 HP 2850 d/d 220/380 V.

1/2-1,5 HP 950 d/d 220/380 V.

Her türlü tatbikat problemlerinizi için teknik servisimiz emrinizdedir.

TÜRK GENERAL ELEKTRİK ENDÜSTRİ A.Ş.

Topkapı - İstanbul
Tel.: 23 22 52 - 23 22 55

Genel Satıcısı:

BEKO TİCARET A.Ş.

İstiklâl Cad. 349 Beyoğlu - İstanbul
Telefon: 49 00 39

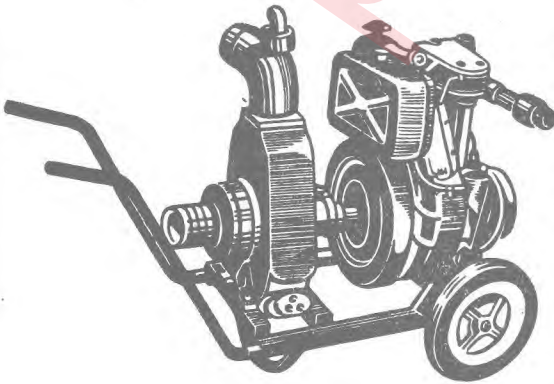
GENERAL ELECTRIC

**mahsulünüzün
bereketi artık elinizde**

BATI ALMANYA HATZ FİRMASININ
LİSANSI İLE İMAL EDİLEN

PANCAR MOTOR ve MOTOPOMPLARI

Toprağınızı en uygun, en ekonomik bir tarzda sulayıp komşularınızın gıpta ile bakacakları ürünü elde etmenizi sağlar.

ZİRAATTE-SANAYİDE-İNŞAATTA

3 ve 4 pusluk yüksek iş randımına sahip pompalarla 6 ve 9 beygir gücündeki hava soğutmalı tam dizel motorlardan meydana gelen

PANCAR MOTOPOMPLARI

VERİMLİ ve AHENKLİ ÇALIŞMA ÖRNEĞİDİR.

PANCAR MOTOR SANAYİ ve TİCARET ANONİM ŞİRKETİ
Yassıvrıran Asfaltı Üzerinde-Gaziosmanpaşa İstanbul Telg: PANCARMOTOR

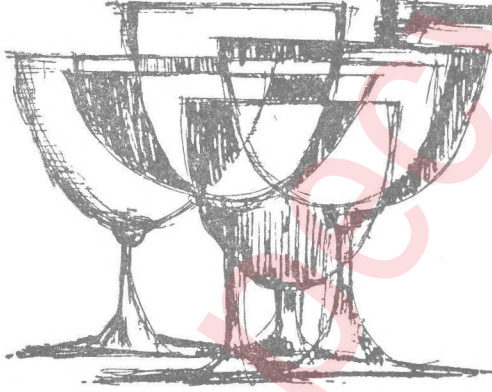
BUGÜNÜN
KÜÇÜKLERİ
YARININ
BÜYÜKLERİDİR

ÇOCUKLARINIZI
TASARRUFA
ALİŞTİRİNİZ

T.C.ZİRAAT BANKASI

HOS BAG

**ŞARAP
SANAYİİNDE
KALİTE ve NEFASET
ÖRNEĞİNİ YİNE**

**TEKEL
SUNAR**

(Basın - 60434-46573)